

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับ ชุมคกิจกรรม เทคนิคซินเนคติกส์และการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังต่อไปนี้

1. ตำราและสารการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.1 ตำราและสารการเรียนรู้แกนกลาง
 - 1.2 คำอธิบายรายวิชา
 - 1.3 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้
2. ชุมคกิจกรรม
 - 2.1 ความหมายของชุมคกิจกรรม
 - 2.2 แนวคิดและหลักการของชุมคกิจกรรม
 - 2.3 ประเภทของชุมคกิจกรรม
 - 2.4 องค์ประกอบของชุมคกิจกรรม
 - 2.5 ขั้นตอนการสร้างชุมคกิจกรรม
 - 2.6 ประโยชน์และคุณค่าของชุมคกิจกรรม
 - 2.7 การหาประสิทธิภาพชุมคกิจกรรม
3. การเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 3.1 ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 3.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 3.3 คุณค่าและความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 3.4 รูปแบบการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 3.5 แนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 3.6 การวัดและประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์
4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์
 - 4.1 ความหมายของเทคนิคซินเนคติกส์
 - 4.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์
 - 4.3 ขั้นตอนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์

5. ความพึงพอใจในการเรียน
 - 5.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 5.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ
 - 5.3 การวัดความพึงพอใจ
 - 5.4 วิธีการวัดความพึงพอใจ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ตัวชี้วัดและสาระมาตรฐานการเรียนรู้แกนกลาง ม. 4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552 ก : 7-59)

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด 1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะและเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน

ตัวชี้วัด 2 ตีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่าน

ตัวชี้วัด 3 วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่อ่านในทุก ๆ ด้านอย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัด 4 คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน และประเมินค่าเพื่อนำความรู้ความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

ตัวชี้วัด 5 วิเคราะห์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นโต้แย้งกับเรื่องที่อ่าน และเสนอความคิดใหม่อย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัด 6 ตอบคำถามจากการอ่านประเภทต่าง ๆ ภายในเวลาที่กำหนด

ตัวชี้วัด 7 อ่านเรื่องต่าง ๆ แล้วเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึกย่อความ และ

รายงาน

ตัวชี้วัด 8 สังเคราะห์ความรู้จากการอ่าน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาพัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ทางอาชีพ

ตัวชี้วัด 9 มีมารยาทในการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด 1 เขียนสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ภาษาเรียบเรียงถูกต้อง มีข้อมูล และสาระสำคัญชัดเจน

ตัวชี้วัด 2 เขียนเรียงความ

ตัวชี้วัด 3 เขียนย่อความจากสื่อที่มีรูปแบบ และเนื้อหาหลากหลาย

ตัวชี้วัด 4 ผลงานเขียนของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ

ตัวชี้วัด 5 ประเมินงานเขียนของผู้อื่น แล้วนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง

ตัวชี้วัด 6 เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าเรื่องที่สนใจตามหลักการเขียนเชิงวิชาการ และใช้ข้อมูลสารสนเทศอ้างอิงอย่างถูกต้อง

ตัวชี้วัด 7 บันทึกการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำไปพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัด 8 มีมารยาทในการเขียน

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด 1 สรุปแนวคิด และแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู

ตัวชี้วัด 2 วิเคราะห์ แนวคิด การใช้ภาษา และความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัด 3 ประเมินเรื่องที่ฟังและดู แล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ตัวชี้วัด 4 มีวิจารณญาณในการเลือกเรื่องที่ฟังและดู

ตัวชี้วัด 5 พูดในโอกาสต่าง ๆ พูดแสดงทรรศนะ ได้แย้ง โน้มน้าวใจ และเสนอแนวคิดใหม่ด้วยภาษาถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด 6 มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด 1 อธิบายธรรมชาติของภาษา พลังของภาษา และลักษณะของภาษา

ตัวชี้วัด 2 ใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยคตรงตามวัตถุประสงค์

ตัวชี้วัด 3 ใช้ภาษาเหมาะสมแก่โอกาส กาลเทศะ และบุคคล รวมทั้งคำราชาศัพท์อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด 4 แต่งบทร้อยกรอง

ตัวชี้วัด 5 วิเคราะห์อิทธิพลของภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น

ตัวชี้วัด 6 อธิบายและวิเคราะห์หลักการสร้างคำในภาษาไทย

ตัวชี้วัด 7 วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด 1 วิเคราะห์และวิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น

ตัวชี้วัด 2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

ตัวชี้วัด 3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดี และวรรณกรรม

ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ตัวชี้วัด 4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต

จริง

ตัวชี้วัด 5 รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน และอธิบายภูมิปัญญาทางภาษา

ตัวชี้วัด 6 ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง

คำอธิบายรายวิชา

คำอธิบายรายวิชาภาษาไทย รหัส ท 31102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง/
สัปดาห์ จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เข้าใจหลักการอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วประเภท นวนิยาย ความเรียง อ่านบทร้อยกรอง
ประเภท โคลง ฉันท์ ร่าย อ่านตีความ แปลความ ขยายความ สรุปความ มีวิจารณญาณอ่านสื่อ
สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ข้อควรปฏิบัติเกี่ยวกับมารยาทในการอ่าน
เขียนสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เขียนเชิงสร้างสรรค์ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี สรุปแนวคิดความ
คิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู มีวิจารณญาณในการเลือกฟังดูสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พุด
ในโอกาสต่าง ๆ พุดอภิปราย พุดโน้มน้าวใจ มารยาทในการฟัง การดู และการพูด การเรียงร้อย
ประโยค การเพิ่มคำ การใช้คำ และการเขียนสะกดคำ ใช้ภาษาเหมาะสมแก่โอกาส กาลเทศะ
และบุคคล รวมทั้งคำราชาศัพท์อย่างเหมาะสม แต่งบทร้อยกรองประเภท โคลงสี่สุภาพ สร้างเกณฑ์
ประเมิน วิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมเบื้องต้น

ใช้ทักษะกระบวนการอ่าน การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว บทร้อยกรองสอดแทรกอารมณ์ได้
เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เปรียบเทียบ จำแนก แยกแยะ ตีความ แปลความ จับใจความ ขยายความ
สรุปความ สังเกต วิเคราะห์จากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ใช้กระบวนการ
คิดสร้างสรรค์ ผลิตรายงานการเขียนรูปแบบต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ใช้ทักษะคิดอย่างมีวิจารณญาณ
วิเคราะห์ในการเลือกฟังและดู พุดแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ ประเมินค่า รวบรวมสาระความรู้สรุป
เป็นองค์ความรู้ โดยใช้ทักษะการเรียบเรียง ทักษะการทำให้กระจ่าง นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้
วิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ ด้านสังคม ประวัติศาสตร์
มีความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหา และใช้เทคโนโลยี ประยุกต์นำไปใช้ในชีวิจริง

เพื่อให้มีมารยาทในสื่อสารด้วยการอ่าน การฟัง การดู การพูด การเขียน มีเหตุผล
เห็นประโยชน์ในการเลือกอ่าน การฟังและการดู เห็นคุณค่าของภาษาไทย ใฝ่เรียนรู้ มีวินัย มุ่งมั่น
ในการทำงาน ซื่อสัตย์สุจริต รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ มีความพอเพียง รักความเป็นไทย

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย รหัส ท 31102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 มีดังนี้

ตาราง 2.1 โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย รหัส ท 31102 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2555

หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ
1. อ่านท่องร้อยแก้ว ร้อยกรอง	ท 1.1 ม. 4-6/1 ท 5.1 ม. 4-6/6	การศึกษาหลักเกณฑ์การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว ประเภท บทความ ความเรียง และบทร้อยกรอง ประเภท โคลง ฉันท์ เปรียบเทียบ จำแนก แยกแยะ จัดกลุ่ม บทร้อยแก้วและร้อยกรอง อ่านบทร้อยแก้ว บทร้อยกรองได้ถูกต้องไพเราะเหมาะสมกับเรื่อง ที่อ่าน ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และเลือก อ่านบทร้อยแก้วร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
2. อ่านอย่างมี วิจารณญาณ	ท 1.1 ม. 4-6/2 ท 1.1 ม. 4-6/3 ท 1.1 ม. 4-6/7 ท 1.1 ม. 4-6/8 ท 1.1 ม. 4-6/9	ศึกษาการอ่านตีความ แปลความ ขยายความ สรุป ความ และอ่านตีความ แปลความ ขยายความ สรุปความจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คำ บรรยาย คำสอน นิทาน สืบค้นข้อมูลต่าง ๆ จาก แหล่งเรียนรู้ นำความรู้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทในการอ่าน
3. การฟัง การดูและ การพูด	ท 3.1 ม. 4-6/1 ท 3.1 ม. 4-6/4 ท 3.1 ม. 4-6/5 ท 3.1 ม. 4-6/6	การฟังและการดูสื่ออย่างหลากหลาย เลือกฟังและ ดูอย่างมีวิจารณญาณ สรุปแนวคิดแสดงความคิดเห็น จากการฟังและดู มีมารยาทในการฟังและดู ศึกษา การพูดในโอกาสต่าง ๆ และใช้ภาษาพูดสื่อสาร ในโอกาสต่าง ๆ ได้ถูกต้องเหมาะสม มีมารยาท ในการพูด นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง
4. การเลือกสรรคำ และการแต่งโคลงสี่ สุภาพ	ท 4.1 ม. 4-6/2 ท 4.1 ม. 4-6/3 ท 4.1 ม. 4-6/4	สร้างประโยคโดยใช้คำและกลุ่มคำได้ตรงตาม จุดประสงค์ ระดับของภาษา ใช้ภาษาและคำราชา ศัพท์ได้ ได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล แต่งบทร้อยกรองประเภท โคลงสี่สุภาพได้ถูกต้อง ตามฉันทลักษณ์

ตาราง 1 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
5. การเขียน เชิงสร้างสรรค์	ท 2.1 ม. 4-6/1 ท 2.1 ม. 4-6/2 ท 2.1 ม. 4-6/4 ท 2.1 ม. 4-6/8 ท 4.1 ม. 4-6/2	การศึกษารูปแบบการเขียนสื่อสาร ในรูปแบบต่าง ๆ ผลงานเขียนของตนเอง ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี มีทักษะการเขียน สื่อสารใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน
6. วรรณคดี วรรณกรรม	ท 5.1 ม. 4-6/1 ท 5.1 ม. 4-6/2 ท 5.1 ม. 4-6/4	การวิเคราะห์อ่านวรรณคดีและวรรณกรรม เบื้องต้น ด้านรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีการประพันธ์ วิเคราะห์วิจารณ์ วรรณคดีและวรรณกรรม เชื่อมโยงกับ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของ สังคมในอดีต สังเคราะห์วรรณคดีและ วรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตจริง

จากโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้วิชาภาษาไทย รหัส ท 31102 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2555 มีหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 6 หน่วย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หน่วยการเรียนรู้
ที่ 5 การเขียนเชิงสร้างสรรค์ทดลอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การเขียนเชิงสร้างสรรค์

1. สาระที่ 2 การเขียน
2. มาตรฐานที่ ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ
และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้า
อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ตัวชี้วัดช่วงชั้น

3.1 ตัวชี้วัด 1 เขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ได้ตามวัตถุประสงค์โดยใช้ภาษา
เรียบเรียงถูกต้อง มีข้อมูล และสาระสำคัญชัดเจน

3.2 ตัวชี้วัด 2 เขียนเรียงความ

3.3 ตัวชี้วัด 4 ผลงานเขียนของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ

3.4 ตัวชี้วัด 8 มีมารยาทในการเขียน

4. สารการเรียนรู้

4.1 การเลือกใช้คำ

4.2 การเขียนบรรยาย

4.3 การเขียนอธิบาย

4.4 การเขียนพรรณนา

4.5 การเขียนโน้มน้าว

4.6 การเขียนเรียงความเกี่ยวกับเรื่องโลกส่วนตัว

ชุดกิจกรรม

สื่อการเรียนการสอนมีหลากหลายรูปแบบให้ครูผู้สอนได้นำมาใช้จัดการเรียนรู้ สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะนำชุดกิจกรรมมาใช้และได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมีลำดับ ดังนี้

ความหมายของชุดกิจกรรม

ชุดการสอนหรือชุดกิจกรรม มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น ชุดการสอน ชุดการเรียน ชุดการเรียนการสอน มาจากคำว่า Instruction Package หรือ Instruction Kits หรือ Learning Package เป็นกิจกรรมของครูกับนักเรียนต้องเกิดคู่กัน ในที่นี้ผู้วิจัยจึงขอใช้คำว่า “ชุดกิจกรรม” เพื่อให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมของครูและนักเรียน

คำว่า ชุดกิจกรรม ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้

ประพศติ ศิลพิพัฒน์ (2540 : 21) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนการสอนหรือชุดกิจกรรมว่าเป็นสื่อที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง มีการจัดสื่อไว้อย่างเป็นระบบช่วยให้นักเรียนได้เกิดความสนใจในการเรียนตลอดเวลา ทำให้เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้

จิรภัทร์ บัวสุวรรณ (2543 : 29) กล่าวว่าชุดการเรียนหรือชุดกิจกรรม คือ สื่อการเรียนการสอนที่ครูสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์หลายชนิด และองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ และมีการนำหลักการทางจิตวิทยามาใช้ประกอบในการเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ

สุदारัตน์ ใฝ่พงสว่างค์ (2543 : 53) กล่าวว่าชุดกิจกรรม คือ ชุดการเรียนหรือชุดการสอนนั่นเอง ซึ่งหมายถึงสื่อการเรียนที่ครูเป็นผู้สร้างประกอบด้วยวัสดุหลายชนิด และองค์ประกอบอื่นเพื่อให้ผู้เรียนศึกษา และปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ มีการนำหลักการทางจิตวิทยามาใช้ประกอบในการเรียน เพื่อส่งเสริม

ให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จ

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2543 : 51) กล่าวถึงความหมายของชุดการสอน พอสรุปได้ว่า สื่อการสอนชนิดหนึ่งที่เป็นลักษณะของสื่อประสม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ที่ต้องการโดยจัดไว้เป็นชุด ๆ แต่ละชุดประกอบด้วยเนื้อหาสาระ บัตรคำสั่ง/ใบงานในการทำ กิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร/ใบความรู้ เครื่องมือหรือสื่อ และแบบวัดผลการเรียนรู้

ดวงแสง ฌ นคร (2549 : 226) กล่าวว่าชุดการสอน เป็นสื่อสำเร็จรูปที่นำเอาสื่อมากกว่า หนึ่งชนิดมาใช้ในระบบในลักษณะสื่อประสม ตามเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ของการสอนแต่ละ หน่วยเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ชุดการสอนจัดไว้ในกล่องหรือซอง เป็นหมวด ๆ ภายในชุดการสอนประกอบด้วย คู่มือในการใช้ สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา และประสบการณ์ อาทิ รูปภาพ สไลด์ แผ่นภาพคำบรรยาย และแบบทดสอบ

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ (2552 : 14) ชุดการเรียนการสอน เป็นนวัตกรรม ที่ครูใช้ประกอบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษาและใช้สื่อต่าง ๆ ในชุดการเรียน การสอนที่ผู้สอนสร้างขึ้น ชุดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้ เรียนซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอนเป็นระบบชุด จนกระทั่งนักเรียนสามารถบรรลุได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเน้นผู้เรียนได้ศึกษา ชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ ซึ่งในชุดการเรียน การสอนประกอบไปด้วยสื่อ อุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ปัจจุบันได้ มีผู้พัฒนาชุดการสอนที่มีกิจกรรมเน้นฝึกทักษะการคิด เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรม คือ ชุดการเรียนการสอน หรือชุดการสอนที่ครูสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยสื่อ อุปกรณ์ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และคอยช่วยเหลือ ในระหว่างดำเนินกิจกรรม ชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมประกอบคำชี้แจง จุดประสงค์ เนื้อหา สื่อ การวัดผลและการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนใช้ชุดกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดสื่อไว้อย่างเป็นระบบ ทำผู้เรียนเกิดความสนใจการเรียนตลอดเวลา และยังเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างนักเรียนและครู ทำให้การเรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรม

หลักการและแนวคิดที่นำมาใช้ในการผลิตชุดกิจกรรมเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2528 : 292-293 ; อ้างถึงใน วรพรรณ สังข์กุล. 2549 : 17) กล่าวถึงหลักการและทฤษฎีซึ่งสามารถนำมาใช้ในการผลิตชุดฝึกอบรม ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยาในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลมาใช้ เพราะถือว่าการสอนนั้นไม่สามารถจะปั้นผู้เรียนให้เป็นพิมพ์เดียวกันได้ในเวลาที่เท่ากัน เพราะผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ตามวิถีทางของเขา และใช้เวลาเรียนในเรื่องหนึ่ง ๆ ที่แตกต่างกันไป ความแตกต่างเหล่านี้มีความแตกต่างในด้านความสามารถ (Ability) สติปัญญา (Intelligence) ความต้องการ (Need) ความสนใจ (Interest) ร่างกาย (Physical) อารมณ์ (Emotion) และสังคม (Social) ด้วยเหตุผลที่คนเรามีความแตกต่างกันดังกล่าว ผู้สร้างชุดการสอน จึงพยายามที่จะหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในชุดนั้น ๆ ซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่งก็คือการจัดการสอนรายบุคคล หรือการจัดการสอนตามเอกัตภาพหรือการศึกษาด้วยตนเองซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามความแตกต่างของแต่ละคน

2. การนำสื่อประสมมาใช้ (Multi-media Approach) เป็นการนำเอาสื่อการสอนหลายประเภทมาใช้สัมพันธ์กันอย่างมีระบบ ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบสอนจากที่ครูเป็นแหล่งให้ความรู้หลัก มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนจากแหล่งความรู้ และสื่อประเภทต่าง ๆ

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory) เป็นจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้

3.1 เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.2 ตรวจสอบผลการเรียนของตนเองว่าถูกหรือผิด ได้ทันที

3.3 มีการเสริมแรง คือ ผู้เรียนจะเกิดความภาคภูมิใจ เป็นการให้กำลังใจที่จะเรียนต่อไป ถ้าตนเองทำไม่ถูกต้องจะได้ทราบว่าที่ถูกต้องนั้นคืออะไร จะได้ใคร่ครองพิจารณาทำให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดความท้อถอยหรือสิ้นหวังในการเรียน เพราะเขามีโอกาสที่จะสำเร็จได้เหมือนคนอื่นเหมือนกัน

3.4 เรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถและความสนใจของตนเอง

4. การใช้การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) เป็นการนำเอาการวิเคราะห์ระบบมาใช้โดยจัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัยของผู้เรียน มีการตรวจสอบทุกขั้นตอนและทุกอย่างจะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นอย่างดี มีการทดลองปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้จึงจะนำออกใช้ได้

บุญเกื้อ คอรวาเวช (2545: 92) ได้กล่าวว่า แนวคิดและหลักการในการนำชุดกิจกรรมมาใช้ในกระบวนการศึกษาพอสรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

1. การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนการสอนควรคำนึงถึงความต้องการ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ต้องเปลี่ยนวิธีการสอนจากยึดครูเป็นหลัก และเปลี่ยนมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนเอง และเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
3. ใช้สื่อการสอนที่ทั้งครูและนักเรียนร่วมกันผลิตขึ้นมา โดยมีแนวคิดที่เปลี่ยนจากสื่อเพื่อช่วยครูเป็นสื่อเพื่อช่วยผู้เรียน
4. เพิ่มการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เปลี่ยนแนวทางการสอนจากทิศทางเดียวเป็นหลากหลายทิศทาง รวมทั้งมีการระดมทรัพยากรจากชุมชนท้องถิ่นเข้ามาใช้ในกิจกรรมมาช่วยในการทำกิจกรรม และพยายามจัดกิจกรรมให้ออกนอกห้องเรียน
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนกำหนดแนวทางในการเรียน การประเมินผลโดยใช้จุดมุ่งหมายปลายที่ต้องการพัฒนาเป็นหลัก

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2545 : 10-11) ได้กล่าวถึงแนวคิดหรือหลักการที่นำไปสู่การผลิตชุดกิจกรรม ดังนี้

แนวคิดที่ 1 เป็นแนวคิดตามหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนควรเปิด โอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามระดับความสามารถและความสนใจ โดยมีครูคอยช่วยเหลือแนะนำตามความเหมาะสม

แนวคิดที่ 2 เป็นแนวคิดที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน จากที่เคยยึดครูเป็นศูนย์กลางหรือเป็นแหล่งเรียนรู้มาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียน โดยการใช้แหล่งเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ ในรูปแบบชุดกิจกรรม ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เรียนจะศึกษาด้วยตนเองมีครูคอยแนะแนวการเรียนรู้ให้

แนวคิดที่ 3 เป็นแนวคิดที่พยายามจะจัดระบบการผลิตและการใช้อุปกรณ์ มาเป็นสื่อการสอนแบบประสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยผู้เรียนในการเรียนรู้มากกว่าที่จะใช้ช่วยครูในการสอน

แนวคิดที่ 4 เป็นแนวคิดที่พยายามจะสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน และสิ่งแวดล้อม โดยนำสื่อการสอนและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน

แนวคิดที่ 5 เป็นแนวคิดที่ยึดหลักการจิตวิทยาการจัดสภาพการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองทราบข้อมูลย้อนกลับว่าการทำงานของตนเองถูกหรือผิด มีการเสริมแรงทางบวก ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปที่ละขั้นตามความสามารถและความสนใจของตนเอง

สรุปได้ว่า การนำแนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรม จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เปลี่ยนแนวการสอนที่ต่างไปจากเดิม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียน ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ประเภทของชุดกิจกรรม

นักการศึกษาหลายท่านได้จำแนกชุดกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามลักษณะและวิธีการใช้การ ใช้ ดังนี้

บุญเกื้อ กวรวาเวช (2542 : 94-95) ได้แบ่งชุดกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมประกอบคำบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมหรับผู้สอนใช้สอนผู้เรียน เป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นกิจกรรมการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งให้การขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดกิจกรรมแบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนลดการพูดให้น้อยลง และเป็นการใช้สื่อการสอนที่พร้อมอยู่ในชุดกิจกรรม หากเนื้อหามาก อาจใช้สื่อ เช่น รูปภาพ แผนภูมิ กำหนดแทน เป็นต้น

2. ชุดกิจกรรมแบบจัดกิจกรรมรายบุคคล หรือชุดกิจกรรมตามเอกภาพ เป็นชุดกิจกรรมสำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ ผู้เรียนต้องศึกษาหาความรู้ตามความสนใจและความสามารถของตนเอง อาจเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ จุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้ด้วยชุดกิจกรรมนี้ อาจจัดในลักษณะของหน่วยการสอนหรือโมดูลก็ได้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2542 : 103) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรมเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมสำหรับครู เป็นชุดสำหรับครูโดยเฉพาะ มีคู่มือและเครื่องมือสำหรับครูที่จะนำไปสอนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่คาดหวัง ครูเป็นผู้ดำเนินการและควบคุม กิจกรรมทั้งหมด นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมภายใต้การดูแลของครู

2. ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียน เป็นชุดสำหรับจัดให้นักเรียนได้เรียนด้วยตนเอง ครูมีหน้าที่เพียงจัดอุปกรณ์และมอบชุดกิจกรรมให้และคอยรับรายงานผลเป็นระยะ ให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาและประเมินผล ชุดกิจกรรมนี้จะฝึกการเรียนด้วยตนเอง

3. ชุดกิจกรรมที่ครูและนักเรียนใช้ร่วมกัน ชุดนี้มีลักษณะผสมผสานระหว่างแบบที่ 1 และแบบที่ 2 ครูเป็นผู้คอยดูแลและกิจกรรมบางอย่างครูต้องเป็นผู้แสดงนำให้นักเรียนดู และกิจกรรมบางอย่างนักเรียนต้องกระทำด้วยตนเอง ชุดกิจกรรมแบบนี้เหมาะสมหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งจะเริ่มฝึกการเรียนรู้อย่างด้วยตนเองภายใต้การดูแลของครู

จิรัชทร แก้วกู่ (2547 : 112) ได้แบ่งชุดกิจกรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทั่วไปหรือแบบอิสระ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระบวนการ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทั่วไป หรือแบบอิสระ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงความพยายามที่จะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องราวที่ได้กำหนดไว้แล้ว รวมทั้งการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย เจตคติและทักษะพิสัย

ดวงแสง ฌ นคร (2549 : 226-227) กล่าวชุดการสอนแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนแบบบรรยาย หรือชุดการสอนสำหรับครู เป็นสื่อสำเร็จรูปที่จัดทำสำหรับผู้สอนใช้ในการบรรยาย ภายในกล่องประกอบด้วยสื่อการสอน ใช้ประกอบการบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทของครู เนื้อหาในการสอนแบบบรรยาย จะแบ่งหัวข้อที่จะบรรยายและกิจกรรมตามลำดับขั้น สื่อการสอนที่ใช้อาจเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียนจำนวนมาก เช่น แผ่นภาพโปรงใส สไลด์ ภาพยนตร์ อาจมีกิจกรรมกลุ่มให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ชุดการสอนประเภทนี้มักบรรจุในกล่องที่มีขนาดพอเหมาะกับสื่อการสอน หากเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่สามารถบรรจุในกล่องได้จะต้องกำหนดไว้ในคู่มือครู

2. ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม หรือชุดการสอนที่ใช้กับศูนย์การเรียนรู้เป็นสื่อสำเร็จรูปที่ใช้ในศูนย์การเรียนรู้ โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5-7 คน ในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยชุดกิจกรรมย่อย ๆ ตามจำนวนศูนย์ ซึ่งสื่อการสอนจัดไว้ในรูปแบบสื่อประสมอาจเป็นสื่อรายบุคคล หรือสื่อสำหรับกลุ่มผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกัน

3. ชุดการสอนรายบุคคล หรือชุดการเรียนรู้ เป็นสื่อสำเร็จรูปที่มีการจัดระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามลำดับขั้นที่ระบุไว้ ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามความสนใจของแต่ละคน และตามอัตราการเรียนของตนเอง ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ชุดการสอนประเภทนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้ที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ และผู้เรียนอาจนำชุดการสอนไปศึกษาเองที่บ้านได้เป็นการส่งเสริมและฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551 : 16) กล่าวว่าไว้ว่าชุดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับครูผู้สอน ในการจัดการเรียนการสอนในระบบนั้นสามารถจัดทำได้ 4 รูปแบบ คือ

1. ชุดการเรียนการสอนสำหรับครู เป็นชุดการสอนที่ครูใช้ประกอบการสอน ประกอบด้วยคู่มือครู สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีการจัดกิจกรรมและสื่อการสอนประกอบการบรรยายของผู้สอน ชุดการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระวิชาเพียงหน่วยเดียวใช้กับผู้เรียนทั้งชั้นเรียน แบ่งเป็นหัวข้อที่จะบรรยายมีการกำหนดกิจกรรมตามลำดับขั้น

2. ชุคการเรียนการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม เป็นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียน ได้ศึกษาความรู้ร่วมกัน โดยปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในชุกการเรียนการสอน หรืออาจเรียนรู้ในชุกการเรียนการสอนในศูนย์ กล่าวคือในแต่ละศูนย์การเรียนรู้จะมีชุกการเรียน การสอนในแต่ละหัวข้อย่อยของหน่วยการเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนศึกษา ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะหมุนเวียน ศึกษาความรู้และทำกิจกรรมของชุกเรียนจนครบทุกศูนย์การเรียนรู้

3. ชุคการเรียนการสอนรายบุคคล เป็นชุกการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนศึกษาความรู้ ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเรียนรู้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในชุกการเรียนการสอน ซึ่งสามารถศึกษา ทั้งในและนอกห้องเรียน และเมื่อศึกษาจนครบตามขั้นตอนแล้วผู้เรียนสามารถประเมินผล การเรียนรู้ของตนได้ด้วยตนเอง

4. ชุคการเรียนการสอนแบบผสม เป็นชุกการเรียนการสอนที่มีการจัดกิจกรรม หลากหลาย บางขั้นตอนครูผู้สอนอาจใช้วิธีบรรยายประกอบการใช้สื่อ บางขั้นตอนผู้สอน อาจให้ผู้เรียนศึกษาความรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล และบางขั้นตอนอาจให้ผู้เรียนศึกษาความรู้ จากชุกการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น

สรุปได้ว่า ชุคการเรียนการสอน ชุกกิจกรรม ประกอบด้วย ชุกกิจกรรมแบบ บรรยายหรือชุกกิจกรรมสำหรับครู ชุกกิจกรรมแบบรายบุคคลหรือชุกการเรียน ชุกกิจกรรมแบบ กลุ่มหรือชุกกิจกรรมที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาหมุนเวียนศึกษาทำกิจกรรมจนครบทุก ศูนย์และชุกการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมหลากหลายให้ผู้เรียนศึกษาโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

องค์ประกอบของชุกกิจกรรม

ชุกกิจกรรม ประกอบด้วยสื่อ วิธีการต่าง ๆ นำมาบูรณาการกันโดยใช้วิธีเชิงระบบ เพื่อให้ชุกกิจกรรมแต่ละชุกประสิทธิภาพและมีความสมบูรณ์ในตนเอง ดังที่นักการศึกษาและ วิชาการหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

บุญเกื้อ ควรวาเวช (2542 : 95-97) ได้กล่าวว่า ชุกกิจกรรม มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. คู่มือครู เป็นคู่มือและแผนการสอนสำหรับผู้สอนหรือผู้เรียนตามแต่ชนิด ของชุกกิจกรรม ภายในคู่มือจะชี้แจงถึงวิธีการชุกกิจกรรมไว้อย่างละเอียด อาจเป็นเล่ม หรือแผนพับก็ได้
2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ จะเป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนปฏิบัติ หรือประกอบกิจกรรม ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ บัตรคำสั่งจะมีอยู่ในชุกกิจกรรมทั้งแบบกลุ่ม และแบบรายบุคคล ซึ่งประกอบด้วยคำอธิบายในเรื่องที่ศึกษา คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมและสรุปบทเรียน
3. เนื้อหาสาระและสื่อ บรรจุไว้ในรูปแบบของสื่อการสอนต่าง ๆ อาจประกอบด้วย

บทเรียนโปรแกรม สไลด์ เทปบันทึกเสียง ฟิล์มสตริป แผ่นภาพโปร่งใส หุ่นจำลอง รูปภาพ เป็นต้น ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการสอนและตามบัตรกำหนดไว้ให้

4. แบบประเมินผล ผู้เรียนจะทำการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังเรียน ซึ่งอยู่ในชุดการสอนอาจเป็นแบบฝึกหัด แบบเลือกตอบ จับคู่ หรือให้ทำกิจกรรมก็ได้

กิดานันท์ มลิทอง (2543 : 95) กล่าวว่าถึงองค์ประกอบของชุดการเรียนไว้ดังนี้

1. คู่มือสำหรับผู้สอนในการใช้ชุดการเรียนการสอนและสำหรับผู้เรียนใช้ชุดการเรียน
2. คำสั่งเพื่อกำหนดแนวในการเรียน
3. เนื้อหาสาระบทเรียน จะจัดอยู่ในรูปของสื่อต่าง ๆ เช่น สไลด์ เทป ฯลฯ
4. กิจกรรมการเรียน กำหนดให้ผู้เรียนทำรายงาน หรือค้นคว้าต่อจากที่เรียนไปแล้ว
5. การประเมิน เป็นการทดสอบที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระบทเรียนนั้น

ทิสนา แคมมณี (2547 : 10-12) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมประกอบไปด้วย

1. ชื่อกิจกรรม ประกอบด้วย หมายเลขกิจกรรม ชื่อกิจกรรมและเนื้อหาของกิจกรรม
2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายหลักของกิจกรรม และลักษณะของการจัด

กิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น

3. จุดหมาย เป็นส่วนที่ระบุจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรมนั้น
4. ความคิดรวบยอด เป็นส่วนหนึ่งที่ระบุเนื้อหาหรือมโนทัศน์ของกิจกรรมนั้น

ส่วนนี้ควรได้รับการย้ำและเน้นเป็นพิเศษ

5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรม เพื่อช่วยให้ครู

ทราบว่าจะต้องเตรียมอะไรบ้าง

6. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่ระบุเวลาโดยประมาณว่ากิจกรรมนั้นควรใช้เวลาเพียงใด

7. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุในการจัดกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งนอกจากจะสอดคล้องกับหลักวิชาแล้วยังเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ครูในการดำเนินการ

ดวงแสง ณ นคร (2549 : 227) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าชุดการสอนจะมีหลายประเภท แต่ก็มีส่วนประกอบหลักที่เหมือนกัน ดังนี้

1. คู่มือครูและแบบปฏิบัติสำหรับครูผู้ใช้ชุดการสอน และผู้เรียนที่ต้องเรียน

จากชุดการสอน

2. คำสั่งหรือการมองหมายงานเพื่อกำหนดแนวทางของการเรียนให้นักเรียน

3. เนื้อหาสาระซึ่งแบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ ประกอบกับสื่อการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคลซึ่งกำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4. แบบประเมินผลเป็นผลเป็นการประเมินกระบวนการ และผลของการเรียนรู้ ในการประเมินกระบวนการได้แก่ แบบฝึกหัด รายงาน ส่วนผลการเรียนรู้ได้แก่ แบบทดสอบ ซึ่งบรรจุในกล่อง สำหรับชุดการสอนกิจกรรมกลุ่มและชุดการเรียนอาจทดสอบก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานในเรื่องที่เรียน

สุคนธ์ สนิธพานนท์ (2551 : 18) ได้สรุปไว้ว่า ชุดการเรียนการสอนแต่ละชุดมีเนื้อหาเหมือนกันคือเรื่องเดียวกัน เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาชุดการเรียนการสอนแล้ว จะมีการประเมินผลและการซ่อมเสริม สำหรับเวลาที่ใช้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน ส่วนองค์ประกอบที่สำคัญของชุดการสอน คือ

1. คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนสอน เป็นคำชี้แจงให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียน ศึกษาชุดการเรียนการสอนและส่วนประกอบของชุดการเรียนการสอน เช่น ประกอบบัตรคำสั่ง บัตรปฏิบัติการ บัตรเนื้อหา บัตรฝึกหัดและบัตรเฉลย บัตรปฏิบัติการและบัตรเฉลย บัตรทดสอบ และบัตรเฉลยบัตรทดสอบ
 2. บัตรคำสั่ง เป็นการชี้แจงรายละเอียดของการศึกษาชุดการเรียนการสอนนั้นว่าต้องปฏิบัติอย่างไร
 3. บัตรกิจกรรมหรือบัตรปฏิบัติการ บางชุดการเรียนการสอนออกแบบให้มีบัตรกิจกรรมหรือบัตรปฏิบัติการ ซึ่งเป็นบัตรที่บอกให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ
 4. บัตรเนื้อหา เป็นบัตรที่บอกเนื้อหาให้ผู้เรียนศึกษา สิ่งที่มีในบัตรเนื้อหา คือ หัวเรื่อง สูตร นิยาม และคำอธิบาย
 5. แบบฝึกหัดหรือบัตรงาน เป็นแบบฝึกหัดที่ให้ผู้เรียนทำหลังจากได้ทำกิจกรรมและศึกษาเนื้อหาจนเข้าใจแล้ว
 6. บัตรเฉลยบัตรแบบฝึกหัด เมื่อผู้เรียนแบบฝึกหัดเสร็จแล้ว สามารถตรวจสอบความถูกต้องจากบัตรเฉลยแบบฝึกหัด
 7. บัตรทดสอบ เมื่อผู้เรียนได้ทำบัตรแบบฝึกหัดเสร็จแล้ว ผู้เรียนจะมีความรู้ในหัวข้อที่เรียนนั้น ๆ ต่อจากนั้นให้ผู้เรียนทำบัตรทดสอบ
 8. บัตรเฉลยบัตรทดสอบ เป็นบัตรที่มีคำตอบของบัตรทดสอบที่ผู้เรียนได้ทำไปแล้ว เป็นการตรวจสอบหรือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในการศึกษาชุดการเรียนการสอนนั้น
- สรุปได้ว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรม หรือชุดการเรียน หรือชุดการเรียนการสอน จะเห็นว่ามีลักษณะองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน คือ มีคู่มือการใช้กิจกรรมประกอบด้วย หัวข้อเรื่อง คำชี้แจง วัตถุประสงค์ของการทำชุดกิจกรรม เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมแต่ละหน่วย เกณฑ์การประเมินผล ส่วนชุดกิจกรรมที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนประกอบด้วยเนื้อหา กิจกรรม

สื่อต่าง ๆ อาจเป็นบัตรคำ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แผ่นใส หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และควรมีกิจกรรมสำรองไว้ในกรณีที่ผู้เรียนทำกิจกรรมเสร็จเร็ว และ แบบประเมินผล เป็นการประเมินกระบวนการและผลของการเรียนรู้ ได้แก่ แบบฝึกหัด รายงาน ส่วนผลการเรียนรู้ได้แก่ แบบทดสอบ สำหรับชุดกิจกรรมอาจทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานในเรื่องที่เรียน แบบทดสอบวัดความก้าวหน้าของนักเรียน หรือแบบประเมินผลการเรียน

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมตามแนวคิดข้างต้น เพื่อให้เหมาะกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ลักษณะชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย

1. ชื่อชุดกิจกรรม ระบุชื่อของบทเรียน
2. คำชี้แจงแนวปฏิบัติกิจกรรมภายในชุดกิจกรรม
3. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นส่วนที่ระบุเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผล
4. เนื้อหา เป็นส่วนที่ระบุสาระสำคัญที่เป็นความรู้เพิ่มเติม
5. กิจกรรม เป็นส่วนที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม
6. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เฉลยแบบทดสอบ

ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม

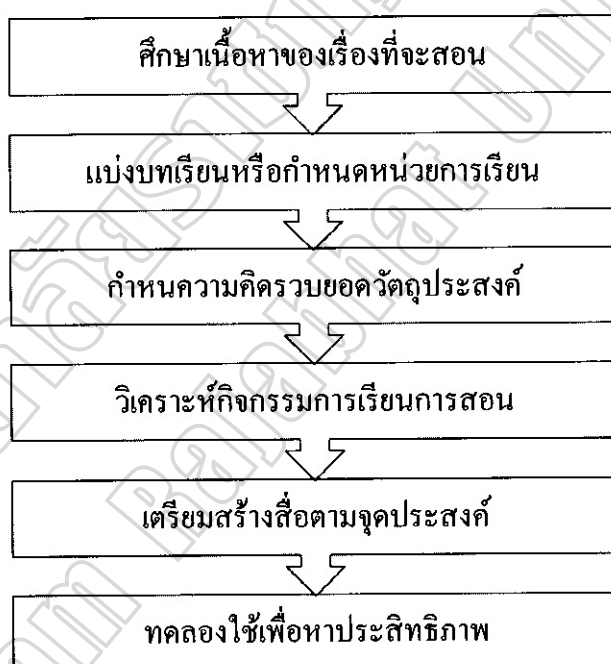
นักการศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรม ซึ่งมีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้ กรมวิชาการ (2545 : 144) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างชุดการสอน ดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาสาระของเรื่องทั้งหมดอย่างละเอียดสิ่งที่เราจะนำมาทำชุดการสอน มุ่งให้เกิดหลักการเรียนรู้อะไรบ้าง แล้ววิเคราะห์ห่อออกมาเป็นหน่วยการเรียนการสอนในแต่ละหน่วย นั้นจะมีข้อย่อย ๆ รวมอยู่อีก การแบ่งหน่วยย่อยควรคำนึงถึงเนื้อหาก่อนหลัง และเรียงลำดับตาม ขั้นตอนความรู้และธรรมชาติของเรื่องนั้น
2. กำหนดหน่วยการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงเวลา ความสนุกสนานเรียนของเนื้อหา และวิเคราะห์ความคิดรวบยอดของหน่วยการเรียนตลอดจนแบ่งหัวข้อย่อยว่ามีอะไรบ้าง แล้วดึง สาระของเรื่องออกมาให้ได้
3. กำหนดความคิดรวบยอดให้สอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง ซึ่งเป็นเกณฑ์สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอดนั้นคือกำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกมาให้ผู้สอนวัดได้ และต้องเป็นจุดประสงค์ ที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระของการเรียนรู้
5. นำจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อมาวิเคราะห์หากิจกรรมการเรียนการสอน แล้วจัดลำดับกิจกรรมการเรียนให้เหมาะสมถูกต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

6. เตรียมสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม เพราะสื่อจะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าต้องมีการเตรียมเพื่อเรียนรู้ล่วงหน้าก่อนใช้ชุดการสอน เช่น เครื่องฉายสไลด์ จะต้องเขียนบอกให้ชัดเจนในคู่มือครู

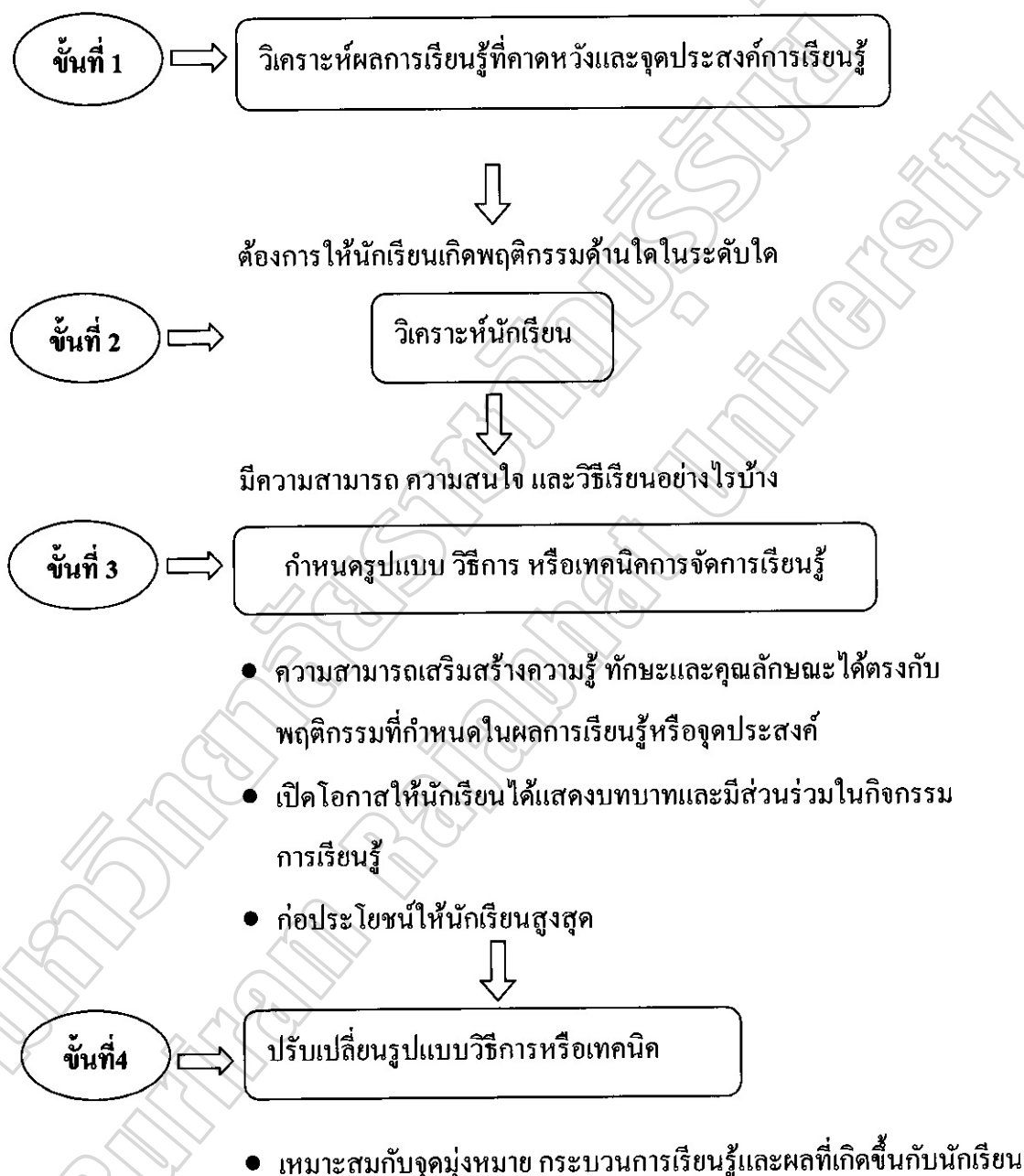
7. เมื่อเรียนจบแล้วต้องมีการประเมินผลหลังเรียน เพื่อดูว่านักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่จุดประสงค์กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้จะใช้วิธีใดก็ได้ แต่ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่เราตั้งไว้

8. ทดลองใช้ชุดการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพ โดยนำไปทดลองกับกลุ่มเล็กก่อน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขอย่างดีแล้ว จึงนำไปทดลองกับเด็กทั้งชั้น ขั้นตอนการสร้างชุดการสอนเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 143)



ภาพประกอบ 2.1 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสร้างชุดการสอน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 29-30) ได้เสนอแนวทางในการสร้างและออกแบบชุดกิจกรรมการสอนไว้ดังนี้



ภาพประกอบ 2.2 แผนผังแสดงขั้นตอนการสร้างและออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนการสอน

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 53-55) เสนอขั้นตอนการผลิตชุดการสอน ดังนี้

1. กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดการสอน อาจกำหนดตามเรื่องในหลักสูตร หรือกำหนด

ขึ้นใหม่ก็ได้ การจัดแบ่งเรื่องย่อยจะขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาและลักษณะการใช้ชุดการสอน นั้น ๆ การแบ่งเนื้อเรื่องเพื่อทำชุดการสอนในแต่ละระดับย่อมไม่เหมือนกัน

2. การกำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการแบบสหวิทยาการได้ตามความเหมาะสม

3. จัดเป็นหน่วยการสอนจะแบ่งเป็นกี่หน่วย หน่วยหนึ่ง ๆ จะใช้เวลานานเท่าใดนั้น ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นผู้เรียน

4. กำหนดหัวข้อเรื่อง จัดแบ่งหัวข้อการสอนออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อสะดวกแก่การเรียนรู้ แต่ละหน่วยควรประกอบด้วยหัวข้อย่อย หรือประสบการณ์ในการเรียนรู้ประมาณ 4-6 หัวข้อ

5. กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียน เกิดความคิดรวบยอดหรือสามารถสรุปหลักการ แนวคิดอะไร ถ้าผู้สอนเองยังไม่ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง การกำหนดกรอบความคิดหรือหลักการก็จะไม่ชัดเจน ซึ่งจะรวมไปถึงการจัดกิจกรรม เนื้อหาสาระ สื่อและส่วนประกอบอื่น ๆ ก็จะไม่ชัดเจนตามไปด้วย

6. กำหนดจุดประสงค์การสอน หมายถึง จุดประสงค์ทั่วไปและจัดประสงค์เชิงพฤติกรรม รวมทั้งการกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ให้ชัดเจน

7. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็แนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่าน การทำกิจกรรมตามคำสั่ง การตอบคำถาม การเขียนภาพการทดลอง การเล่นเกม การแสดงความคิดเห็น การทดสอบ เป็นต้น

8. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้การสอนแบบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมมาเรียบร้อยแล้วผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

9. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ผู้สอนใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนในแต่ละหัวเรื่องเรียบร้อยแล้ว ควรจัดสื่อการสอนเหล่านั้นแยกออกเป็นหมวดหมู่ ในกล่องหรือแฟ้มที่เตรียมไว้ก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ เพื่อหาความตรง ความเที่ยง ก่อนนำไปใช้ เราเรียกสื่อการสอนแบบนี้ว่าชุดการสอน

10. สร้างข้อทดสอบก่อนและหลังเรียนพร้อมทั้งเฉลย การสร้างข้อสอบเพื่อทดสอบก่อนและหลังเรียน ควรสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดให้เกิดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ ข้อสอบไม่ควรมากเกินไป แต่ควรเน้นรอบความรู้สำคัญในประเด็นหลักการมากกว่ารายละเอียดปลีกย่อย หรือถามเพื่อความจำเพียงอย่างเดียว และเมื่อสร้างเสร็จควรทำเฉลยไว้ให้พร้อมเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

11. หาประสิทธิภาพของชุดการสอนเมื่อสร้างชุดการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องนำชุดการสอนนั้น ๆ ไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริง เช่น ทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมและความตรงของเนื้อหาเป็นต้น

สุคนธ์ สนิทรพานนท์ (2551 : 19) กล่าวว่าหน้าที่ผู้สอนสร้างชุดการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น ครูควรคำนึงถึงการดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. เลือกหัวข้อ (Topic) กำหนดขอบเขตและประเด็นสำคัญของเนื้อหา ผู้สร้างชุดการเรียนการสอนควรเลือกหัวข้อและประเด็นสำคัญ ได้จากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับชั้นที่จะสอนว่าหัวข้อใดเหมาะสมที่ควรนำไปสร้างชุดการเรียนการสอน ที่ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. กำหนดเนื้อหาที่จะจัดทำชุดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

3. เขียนจุดประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน การเขียนจุดประสงค์ควรเขียนเป็นลักษณะจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนทราบจุดประสงค์ เมื่อศึกษาชุดการเรียนการสอนจบแล้ว ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถอย่างไร

4. การสร้างแบบทดสอบ การสร้างแบบทดสอบ มี 3 แบบคือ

4.1 แบบทดสอบวัดพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน เพื่อคว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานก่อนที่จะมาเรียนเพียงพอหรือไม่ (เมื่อทดสอบแล้วถ้าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ โดยวิธีใด เป็นต้น หรือผู้สอนอาจอธิบายความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนในเรื่องนั้น ๆ)

4.2 แบบทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ของผู้เรียนหลักจากเรียนจบในแต่ละหน่วยจากการศึกษาชุดการเรียนการสอนจบแล้ว

5. จัดทำชุดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

5.1 บัตรคำสั่ง

5.2 บัตรปฏิบัติการ และบัตรเฉลย (ถ้ามี)

5.3 บัตรเนื้อหา

5.4 บัตรแบบฝึกหัด และบัตรเฉลยแบบฝึกหัด

5.5 บัตรทดสอบและบัตรเฉลยแบบทดสอบ

6. วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนเตรียมออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีหลักการสำคัญ คือ

6.1 ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียง

ผู้คอยชี้แนะและควบคุมการเรียนการสอน

6.2 เลือกกิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับชุดการเรียนการสอน

6.3 ฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการคิดอย่างหลากหลาย เช่น คิดวิเคราะห์
คิดแก้ปัญหา คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

6.4 มีกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น

7. การรวบรวมและการจัดสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน
บางชนิดอาจมีผู้จัดทำแล้ว ผู้สอนอาจนำมาปรับปรุง คัดแปลงใหม่ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและ
จุดประสงค์ที่ต้องการสอน ในกรณีที่ไม่มีสื่อที่ตรงตามจุดประสงค์ที่สอน ครูจะต้องสร้างสื่อ
การเรียนการสอนใหม่ซึ่งต้องใช้เวลา

สรุปได้ว่าขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม มีดังนี้ กำหนดหัวข้อเรื่อง วิเคราะห์เนื้อหาสาระ
การเรียนรู้ กำหนดเนื้อหา เขียนวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน สร้างแบบทดสอบ จัดทำ
ชุดกิจกรรม วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวบรวมและจัดทำสื่อการเรียนการสอน และ
ทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้ในชั้นเรียน

ซึ่งการสร้างชุดกิจกรรมในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ขั้นตอนการสร้างตามแนวคิด
ของกรมวิชาการ (2545 : 144) วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 29-30) สุวิทย์ มูลคำ และ
อรทัย มูลคำ (2545 : 53-55) สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551 : 19)

ประโยชน์และคุณค่าของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมช่วยให้ครูและนักเรียนใช้เป็นเครื่องมือจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ดังที่นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้
กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

บุญเกื้อ ควรรหาเวช (2542 : 110-111) ได้กล่าวถึงประโยชน์ชุดการสอน ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจ
ตามโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน
2. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้
ได้ด้วยตนเองหรือต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนเพียงเล็กน้อย
3. ช่วยในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำเอาชุดการสอน
ไปใช้ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา
4. ช่วยลดภาระและสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครู
5. เป็นประโยชน์ในการสอนแบบศูนย์การเรียน

6. ช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย
 7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
 8. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ
 9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเคารพนับถือความคิดเห็นผู้อื่น
- พวงค์ จิระพงษ์ (2544 : 36) กล่าวไว้ว่า ชุดการเรียนหรือชุดกิจกรรม มีประโยชน์ในการนำมาใช้จัดการเรียนการสอน ดังนี้
1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครู ลดบทบาทการบอกของครู
 2. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนเพราะสื่อประสมได้จัดไว้ในระบบการแปรเปลี่ยนกิจกรรมและช่วยรักษาระดับความสนใจของผู้เรียนตลอดเวลา
 3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองและทำให้เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้พิจารณาข้อมูล ฝึกรับผิดชอบและการตัดสินใจ
 4. เป็นแหล่งความรู้ที่ทันสมัยและคำนึงถึงจิตวิทยาในการเรียนรู้
 5. ช่วยขจัดปัญหาการขาดครู เพราะผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง
 6. ส่งเสริมการศึกษานอกระบบเพราะสามารถนำไปใช้ได้ตลอดเวลาและไม่จำเป็นต้องใช้เฉพาะในโรงเรียน
- ดวงแสง ณ นคร (2549 : 228) ได้กล่าวถึงประโยชน์ชุดการสอนไว้ว่า
1. ช่วยเร้าความสนใจผู้เรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนประกอบกิจกรรมด้วยตนเองซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนสนใจต่อการเรียนตลอดเวลา
 2. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี เนื่องจากสามารถเรียนซ้ำหรือเร็วได้ตามความสามารถของตนเอง
 3. ส่งเสริมและฝึกหัดให้ผู้เรียน รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
 4. ช่วยลดบทบาทผู้สอนจากการบรรยาย เป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือโดยให้ชุดการสอนถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แทนครู
 5. ผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนของตนเอง จากแบบประเมินผลและเฉลยที่มีอยู่ในชุดการเรียน
 6. แก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะชุดการสอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และตามโอกาสที่เอื้ออำนวยให้แก่ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกัน

7. สร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ครูเพราะในการผลิตชุดการสอนนั้น ได้จัดระบบการใช้สื่อการสอนทั้งทางการผลิตสื่อการสอน ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอน ให้สามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้ทันที

8. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเรื่อง หรือการศึกษาตลอดชีพเพราะสามารถนำชุดการสอน ไปใช้ในการเรียนด้วยตนเองได้ทุกสถานที่

9. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ เพราะชุดการสอนได้ผลิตขึ้นโดยระบบและกลุ่ม ผู้มีความรู้ความสามารถ มีการทดลองใช้จนแน่ใจว่าใช้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วจึงนำออกไปเผยแพร่

สุคนธ์ ลิขิตพานนท์ (2551 : 21) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนการสอนไว้ว่า

1. ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในการศึกษาความรู้ในชุดการเรียนการสอนด้วยตนเอง เป็นการฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ ทักษะการอ่าน และสรุปความรู้อย่างเป็นระบบ
2. การทำแบบฝึกหัด แบบทักษะการเรียนรู้ และแบบทักษะการคิดทำชุดการเรียนรู้อ ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดโดย สมศ.
3. ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง จากการที่ผู้เรียนทำตามคำสั่งในขั้นตอน ๆ ที่กำหนด ในชุดการเรียนการสอน การตรวจแบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ หรือใบงานด้วยตนเองนั้น ทำให้ผู้เรียนรู้จักฝึกทำตามกติกา
4. ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เป็นการฝึก ความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย
5. การใช้ชุดการเรียนการสอนนั้นสามารถศึกษานอกเวลาเรียนได้ ขึ้นอยู่กับ การออกแบบของผู้สอนที่เอื้อต่อการศึกษาดด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า ประโยชน์และคุณค่าของชุดกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการเรียนอย่างเต็มที่ กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น สนองตอบความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม และเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความสามารถ หรือความต้องการของตนเองได้ ผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์และบุคลิกภาพของผู้สอน ครูผู้สอน เป็นเพียงผู้ช่วยดูแลควบคุมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยลดภาระและสร้างความมั่นใจ ให้แก่ครูผู้สอน ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครู เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนตนเอง กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2543 : 495-496) กล่าวว่าเมื่อผลิตชุดกิจกรรมแล้วต้องนำชุด

กิจกรรมไปทดสอบประสิทธิภาพตามขั้นตอนต่อไปนี้

ก. 1 : 1 (แบบเดี่ยว) เป็นการทดลองกับผู้เรียน 1 คน โดยใช้เด็ก อ่อน ปานกลาง และ เด็กเก่ง คำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

ข. 1 : 10 (แบบกลุ่ม) เป็นการทดลองกับผู้เรียน 6-10 คน (แต่ละคนเก่งกับคนอ่อน) คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง

ค. 1 : 100 (ภาพสนาม) เป็นการทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้น 40-100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง หากคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5 เปอร์เซนต์ ก็ยอมรับได้ หากแตกต่างกันมากผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพใหม่โดยยึดสภาพความเป็นจริงเป็นเกณฑ์

สุภารัตน์ ไผ่พงสาวงค์ (2543 : 56-57) กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องหาประสิทธิภาพ ชุดกิจกรรมว่า เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาและเสียเงินลงทุน ถ้าผลิตชุดกิจกรรมโดยไม่หาประสิทธิภาพก่อนแล้วนำไปใช้อาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ การทดลองหาประสิทธิภาพนั้นทำให้ผู้ผลิตมีความมั่นใจว่า เนื้อหาที่บรรจุลงในกิจกรรมเหมาะสมเข้าใจง่าย อันจะช่วยให้ผู้ผลิตมีความชำนาญสูงขึ้น ในการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมนั้น จำเป็นต้องมีเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพจึงเกิดแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม หรือสื่อหลายแนวด้วยกัน บางแนวใช้เกณฑ์พัฒนาผู้เรียนเป็นหลัก บางแนวใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์โดยเฉลี่ย หรือบางแนวใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบก่อนเรียน โดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งกลุ่ม กับคะแนนทดสอบหลังเรียน โดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งกลุ่มในแต่ละจุดประสงค์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มที่ได้จากการกระทำแบบทดสอบท้ายชุดกิจกรรมแต่ละชุดรวมกันทุกกิจกรรมการเรียนรู้

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนครบทุกกิจกรรม

วาโร เพิงสวัสดิ์ (2546 : 42-45) เสนอเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมว่าเป็นระดับที่ผู้ผลิตพอใจว่านวัตกรรมมีประสิทธิภาพตามที่กำหนดไว้มีคุณค่านำไปใช้ได้ ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior : E₁) คือ ประเมินผลต่อเนื่อง ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย เรียกว่า กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดจากการประกอบกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล
2. การประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior : E₂) คือ ประเมินผลต่อ

เรื่องประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย เรียกว่า ขบวนการเรียนรู้ที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมกลุ่ม และรายบุคคล

การกำหนดค่าการหาประสิทธิภาพเป็น E_1 คือ ประสิทธิภาพของขบวนการและ E_2 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการทดสอบหลังเรียน

การกำหนดค่าการหาประสิทธิภาพเป็น E_1 คือ ประสิทธิภาพของขบวนการและ E_2 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ซึ่งการที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 มีค่าเท่าใดผู้สอนเป็นผู้พิจารณา ให้เป็นความรู้ความจำตั้งค่าไว้ 80/80, 85/85, และ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะ อาจตั้งไว้ 75/75 ซึ่งเมื่อผลิตนวัตกรรมเสร็จแล้วจะต้องนำนวัตกรรมไปหาประสิทธิภาพตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบเดี่ยว (1:1) เป็นการทดลองกับผู้เรียน 3 คน โดยใช้เด็กระดับสติปัญญาอ่อน ปานกลาง เก่ง เริ่มกับเด็กสติปัญญาอ่อนเสียก่อนเสียทำการปรับปรุง แล้วนำไปทดลองกับเด็ก ปานกลาง และนำไปทดลองกับเด็กเก่ง แต่ถ้าหากเวลาไม่เอื้ออำนวยสภาพการณ์ไม่เหมาะสม ให้ทดลองกับเด็กอ่อนหรือเด็กปานกลางเพียงคนเดียว โดยปกติคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ แบบเดี่ยวนี้จะได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก แต่เมื่อปรับปรุงแล้วคะแนนจะสูงขึ้นมาก ก่อนนำไป ทดลองแบบกลุ่มในขั้นตอนที่ E_1/E_2 จะได้คะแนน 60/60

2. แบบกลุ่ม (1:10) เป็นการทดลองกับผู้เรียน 6-10 คน โดยให้ละกันทั้งเด็กอ่อน ปานกลาง เก่ง เมื่อทดลองแล้วหาคะแนนประสิทธิภาพ คะแนน ของผู้เรียนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้น เกือบเท่าเกณฑ์ โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณร้อยละ 10 หรือ E_1/E_2 จะได้คะแนนเท่ากับ 70/70

3. ภาคสนาม (1: 100) เป็นการทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้น 30-40 คน หรือ 100 คน สำหรับชุดการเรียนรู้รายบุคคล ชั้นที่เลือกทำการทดลองจะต้องมีนักเรียนละกันทั้งเด็กเก่งและ อ่อน เมื่อทดลองแล้วทำการปรับปรุงผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่เกินร้อยละ 2.5 ให้ยอมรับหากแตกต่างกันมากครูผู้สอนต้องกำหนดประสิทธิภาพชุดกิจกรรม การเรียนรู้ใหม่ โดยยึดสภาพความเป็นจริงเป็นเกณฑ์ สมมติว่าเมื่อทดสอบแล้วประสิทธิภาพได้ 83.5/85.4 แสดงว่าชุดการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ 83.5/85.4 ที่ตั้งไว้แต่ถ้าหากตั้งเกณฑ์ไว้ 75/75 เมื่อผลการทดลองเป็น 83.5/85.4 อาจเลื่อนเกณฑ์ขึ้นมาเป็น 85/85

เมื่อทดลองนวัตกรรมแล้วให้เทียบกับค่า E_1/E_2 เพื่อดูว่าจะยอมรับประสิทธิภาพ หรือไม่ยอมรับประสิทธิภาพของนวัตกรรม มี 3 ระดับ คือ

1. สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่า ไม่เกินร้อยละ 2.5

2. เท่ากับเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าไม่เกินร้อยละ 2.5

3. เท่ากับเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าไม่เกินร้อยละ 2.5

การนำชุดกิจกรรมที่ผลิตขึ้นเป็นต้นแบบ (Prototype) ไปทดลองใช้ (Try out) ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้แต่ละระบบ เพื่อปรับปรุงให้เกิดผลตามเกณฑ์ที่กำหนดจึงนำไปทดลองสอนจริงนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง ก่อนที่จะผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก การนำชุดกิจกรรมที่ได้ทดลองใช้แล้วและปรับปรุงไปสอนจริงในชั้นเรียน อาจใช้เวลา 1 ภาคเรียนเป็นอย่างน้อย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2527 : 494-500 ; อ้างถึงใน ประทีป ยอดเกด. 2550 : 19-20) กล่าวว่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดควรมีลักษณะ ดังนี้

1. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพโดยใช้มาตรฐานในการตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพในที่นี้หมายถึงการกำหนดค่าของ E_1/E_2 ว่าควรมีค่าเท่าใด สำหรับเกณฑ์การหาประสิทธิภาพที่ตั้งขึ้น

E_1 หมายถึง คะแนนที่ได้จากผลการทำกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดต่าง ๆ ในช่วงการใช้ชุดกิจกรรม

E_2 หมายถึง คะแนนที่ผู้เรียนทำได้จากการทดสอบหลังเรียนเป็นการตรวจสอบว่าชุดกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้นมานี้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

โดยปกติการกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ขึ้นอยู่กับเนื้อหา หากเนื้อหาเป็นความรู้ความจำมักกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 80/80, 85/85, 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เน้นทักษะมักกำหนดต่ำกว่า เช่น 75/75 อย่างไรก็ตามไม่ควรกำหนดต่ำกว่านี้ เพราะกำหนดไว้เท่าใดมักจะ ได้ผลเท่านั้น

2. วิธีประเมินประสิทธิภาพชุดกิจกรรมทำได้ 2 วิธี

2.1 ประเมินโดยอาศัยเกณฑ์ การประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เป็นการตรวจสอบหรือประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ที่นิยมประเมินจะเป็นชุดกิจกรรมสำหรับกลุ่มกิจกรรม หรือชุดกิจกรรมที่ใช้ในศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (90/90 Standard) เป็นเกณฑ์ที่ประเมินสำหรับเนื้อหาความรู้ ความจำ และใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 สำหรับเนื้อหาที่เป็นทักษะ และความหมายของตัวเลขและเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวมีความหมายดังนี้ คือ 90 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของประสิทธิภาพในกระบวนการของชุดกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยผลของการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานและแบบฝึกของผู้เรียน โดยนำคะแนน

ที่ได้จากการวัดผลการกิจทั้งหลาย ทั้งรายบุคคลและกลุ่มย่อยทุกชั้นมารวมกัน และคำนวณหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วน 90 ตัวหลังนั้นหมายถึงคะแนนการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของผู้เรียนทุกคนมาคำนวณหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ก็จะได้ค่าตัวเลขทั้งสองเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

2.2 การประเมินโดยไม่ได้ตั้งเกณฑ์ไว้ล่วงหน้า เป็นการประเมินด้วยการเปรียบเทียบผลการสอบของผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนจากชุดกิจกรรมนั้นแล้ว (Post-test) ว่าสูงกว่าก่อนเรียน (Pre-test) อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ หากผลการเปรียบเทียบพบว่าผู้เรียนได้คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ก็แสดงว่าชุดกิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพ

การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของชุดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และผู้เรียน ชุดกิจกรรมที่มีคุณภาพดีย่อมสามารถถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นใจให้กับครูผู้สอน นอกจากนี้ชุดกิจกรรมยังช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น เพราะผู้เรียนมีโอกาสได้เริ่มเรียนใหม่เมื่อไม่เข้าใจ ซึ่งตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี นับว่าชุดกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยกำหนดค่า E_1/E_2 ใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80

การเขียนเชิงสร้างสรรค์

ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนสร้างสรรค์ (Creative Writing) เป็นการเขียนถ่ายทอดจินตนาการแปลกใหม่ในวงการศึกษาคือให้ความสนใจการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น มีผู้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

อารี พันธุ์ณี (2540 : 14) กล่าวถึง ความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ต้องมีแรงจูงใจสูง มีความมานะบากบั่น และการไม่ยึดมั่นถือมั่นกับความคิดหรือสถานการณ์เกินจนเปลี่ยนไม่ได้ แต่ต้องมีความยืดหยุ่นพร้อมที่จะปรับสิ่งใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกว่า

วิระวัฒน์ วัฒนา (2541 : 33) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่ผู้เขียนมีอิสระในการเขียน และต้องใช้ประสบการณ์จินตนาการและความสามารถทางภาษาที่ตนเองมีอยู่ในการแสดงออกถึงความสามารถในการคิดอย่างคล่องแคล่ว ยืดหยุ่นและแปลกใหม่ทางด้านความคิด

จันทร์ฉาย จันทงเพียร (2543 : 14) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์ ความรู้สึก และเจตนาอารมณ์ของผู้เขียน เป็นการเขียนที่ไม่ลอกเลียนแบบผู้อื่นเป็นการเสนอแนวคิด ความรู้สึกที่แปลกใหม่ทันสมัย หรือการจัดสิ่งที่มีอยู่แล้วในรูปแบบใหม่ด้วยการใช้สำนวนภาษาที่ถูกต้องเหมาะสมกับเรื่องราวนั้น ๆ

วิภาฤดี วิภาวิน (2543 : 3) กล่าวว่า การฝึกให้เด็กเกิดทักษะการคิดก่อนการเขียน จะช่วยให้เด็กสามารถเขียนได้ดี เพราะเมื่อเด็กเกิดความคิดแล้วสามารถถ่ายทอดออกมา เป็นงานเขียนได้ สิ่งสำคัญที่สุดในการเขียนคือ การคิด ดังนั้นในการสอนเขียนจึงควบคู่ไปกับการคิด เพราะเมื่อเด็กคิดได้ก็เขียนได้ และความคิดนั้น คือ ความคิดสร้างสรรค์

ถวัลย์ มาศจรัส (2545 : 4) การเขียนในเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่แสดงให้เห็นถึงการมีความคิดสร้างสรรค์ของผู้เขียนในเชิงสร้างสรรค์ คือ งานเขียนที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอด ความรู้ ความคิด จินตนาการที่แปลกใหม่ มีคุณค่าต่อสังคม และเป็นงานเขียนที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2547 : 3) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นการเขียนที่มี ลักษณะของการคิดริเริ่ม โดยผู้เขียนต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยง ความคิดในการเขียน

ปราณี สุรสิทธิ์ (2549 : 40) กล่าวว่า การเขียนสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่ผู้เขียน สร้างคำ แนวคิด จากจินตนาการของตนเองโดยมิได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่น อีกทั้งยังมีอิสระ ที่จะคิดรูปแบบใหม่ ๆ ที่แหวกแนวจากของเดิมที่มีอยู่ เป็นผลงานที่คุณค่าทางความคิดริเริ่ม อย่างเด่นชัด

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552 ก : 63) กล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเขียนโดยใช้ความรู้ ประสบการณ์ และจินตนาการในการเขียน เช่น การเขียนเรียงความ นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย และบทร้อยกรอง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ผู้เขียนจะต้องมีความคิดดี มีจินตนาการดี มีคลังคำอย่างหลากหลายสามารถนำคำมาใช้ในการเขียนต้องใช้เทคนิค การเขียนและใช้ถ้อยคำอย่างสละสลวย

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเขียนที่มีรูปแบบ ของตนเอง โดยการเรียบเรียง ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ที่แสดงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีแนวคิดจินตนาการใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิมทั้งรูปแบบ กลวิธีในการนำเสนอ หรือการเล่าเรื่อง ทั้งนี้อาจเป็นสิ่งที่ผู้เขียนคิดขึ้นมาเอง หรือพัฒนา จากของเดิมที่มีอยู่แล้วก็ได้ ผลของการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะต้องเป็นสิ่งที่จริง โลงใจ และยกระดับ ความคิดประเทืองปัญญาแก่ผู้อ่านด้านใดด้านหนึ่ง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคลแตกต่างกันไปตามภูมิหลังของแต่ละคน ซึ่งจำเป็นสำหรับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ การจินตนาการแล้วแปลความคิดคำนึงของตนออกมาเป็นถ้อยคำที่สละสลวยประทับใจผู้อ่าน มีนักการศึกษาให้นิยามของความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 15) กล่าวถึงการคิดเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง การขยายขอบเขตความคิดออกไปจากกรอบความคิดเดิมที่มีอยู่ สู่ความคิดใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดกับปัญหาที่เกิดขึ้น

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคนอื่น ๆ (2552 : 30) สรุปว่าความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถ ความสามารถของบุคคลที่สามารถคิดได้หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล โดยนำประสบการณ์ที่นำมาเป็นฐานที่ทำให้เกิดความคิดใหม่อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิดและความละเอียดลออ

สำนักงานวิชาการและมาตรฐาน (2552 ก : 40) การสร้างสรรค์ คือ การรู้จักเลือกความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมมาเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ ความคิดใหม่ หรือสิ่งแปลกใหม่ ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม บุคคลที่จะมีความสามารถในการสร้างสรรค์จะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดอิสระอยู่เสมอ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ดี คิดไตร่ตรอง ไม่ตัดสินใจสิ่งใดง่าย ๆ การสร้างสรรค์ของมนุษย์จะเกี่ยวเนื่องกันกับความคิด การพูด การเขียน และการกระทำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะต้องมีการคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นพื้นฐาน ความคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นความคิดที่พัฒนามาจากความรู้และประสบการณ์เดิม ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพูด การเขียน และการกระทำเชิงสร้างสรรค์ การพูดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการแสดงออกทางภาษาที่ใช้ภาษาชัดเจนทำให้ไพเราะ งดงาม เหมาะสม ถูกต้องตามเนื้อหาที่พูดและเขียน การกระทำเชิงสร้างสรรค์เป็นการกระทำที่ไม่ซ้ำแบบเดิม และคิดค้นใหม่แปลกไปจากเดิม และเป็นประโยชน์ที่สูงขึ้น

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถทางสมองของบุคคล ที่สามารถคิด จินตนาการได้หลายแง่หลายมุม ผสมผสานกับประสบการณ์ที่มีอยู่ นำมาประยุกต์ สร้างสรรค์ ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ที่หลากหลายทั้งด้าน ศิลปะ ดนตรี วรรณกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์นี้จะต้องไม่ลอกเลียนแบบความคิดผู้อื่น การสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับความคิด การพูด การเขียน รวมทั้ง

การกระทำเชิงสร้างสรรค์จึงต้องมีการคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นพื้นฐาน ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความละเอียดลออ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

มีนักจิตวิทยาได้กล่าวถึงทฤษฎีของความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายท่าน ซึ่งเดนิส (Davis) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยาที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีของความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2534 : 6-7)

1. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์ นักจิตวิทยาทางจิตวิเคราะห์หลายท่าน เช่น Freud และ Kris ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในจิตใต้สำนึกระหว่างแรงขับทางเพศ (Libido) กับ ความรู้สึกผิดชอบทางสังคม (Social Conscience) ส่วนคูไบและรูจ (Kubie & Rugg) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาแนวใหม่กล่าว ความคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้สติกับจิตใต้สำนึก ซึ่งอยู่ระหว่างการรู้สติกับจิตใต้สำนึก ซึ่งอยู่ในขอบเขตของจิตที่เรียกว่า จิตก่อนสำนึก

2. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรม นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยเน้นที่ความสำคัญของการเสริมแรง การตอบสนองที่ถูกต้องกับสิ่งเร้าเฉพาะ หรือสถานการณ์นอกจากนี้ยังได้เน้นความสัมพันธ์ทางปัญญา คือ การโยงความสัมพันธ์จากสิ่งเร้าหนึ่งไปยังสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น

3. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมนุษยนิยม นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีแนวความคิดว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มนุษย์มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด ผู้ที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์ออกมาใช้ได้คือผู้ที่มิตั้งจะแห่งตน คือ รู้จักตนเอง พอใจในตนเอง และใช้ตนเองตามศักยภาพของตนเอง มนุษย์จะสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ของตนเองออกมาได้อย่างเต็มที่นั้นขึ้นอยู่กับการสร้างสภาวะ หรือบรรยากาศที่เอื้ออำนวย

4. ทฤษฎี AUTA ทฤษฎีนี้เป็นรูปแบบของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยมีแนวคิดว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน และสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ การพัฒนาความคิดตามรูปแบบ AUTA ประกอบด้วย

4.1 การตระหนัก (Awareness) คือ ตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเอง สังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงตระหนักถึงความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตนเองด้วย

4.2 ความเข้าใจ (Understanding) คือ มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

4.3 เทคนิควิธี (Techniques) คือ การรู้เทคนิควิธีการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งที่เป็นเทคนิคส่วนบุคคลและเทคนิคที่เป็นมาตรฐาน

4.4 การตระหนักความจริงของสิ่งต่าง (Actualization) คือ การรู้จักหรือตระหนักในตนเอง พอใจในตนเองและพยายามใช้ตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเปิดกว้างรับประสบการณ์ต่าง ๆ โดยมีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การตระหนักถึงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การผลิตผลงานด้วยตนเอง และการมีความคิดที่ยืดหยุ่นเข้ากับรูปแบบของชีวิต

ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1964 ; อ้างถึงใน ปราณี สุรสิทธิ์, 2549 : 108) กล่าวว่า บุคคลที่มีความสามารถสร้างสรรค์สูงจะต้องมีองค์ประกอบหลายอย่างที่เอื้อกันและเสมอกัน นั่นคือไม่เพียงแต่จะมีแรงจูงใจหรือมีทักษะ หรือความสามารถที่จะคิดสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องมีศักยภาพทางความคิด (Cognitive) และมีความอดทน มีความอยากรู้อยากเห็น กล้าเสี่ยง ซึ่งเป็นลักษณะทางอารมณ์ (Affective) หรือแรงจูงใจที่เอื้ออำนวยต่อการคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปด้วยเสมอ กล่าวอีกนัยหนึ่ง องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความสามารถ (Abilities) ทักษะ (Skill) และแรงจูงใจ (Motivation) ที่คิดสร้างสรรค์ทั้งสามองค์ประกอบนี้อยู่ในลักษณะที่เอื้อซึ่งกันและกัน จะไม่เกิดขึ้น โดดเดี่ยวหรืออิสระ

กิลฟอร์ด (Guilford, 1996 ; อ้างถึงใน เกศินี จุฑาวิจิตร, 2552 : 59-61) ความคิดแบบเอกนัยอันเป็นลักษณะสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความคิดแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่เกิดขึ้นครั้งแรกเป็นความคิดที่แปลกแตกต่างไปจากความคิดเดิมหรือความคิดธรรมดา ๆ ซึ่งไม่เคยมีใครนึกคิดมาก่อนเป็นความคิดที่เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

2. ความคิดคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่บุคคลสามารถคิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาหรือผลลัพธ์บางอย่าง ซึ่งมี 4 ประเภท คือ ความคิดคล่องตัวด้านถ้อยคำ ความคิดคล่องตัวด้านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ความคิดคล่องตัวทางการแสดงออก ความคิดคล่องตัวด้านการคิด

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการคิดสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระไม่ยึดติด จำแนกได้ 2 ประการ คือ การยืดหยุ่นที่เกิดได้ทันที และการยืดหยุ่นด้านการดัดแปลง

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดที่เป็นรายละเอียด เป็นขั้นเป็นตอนที่ช่วยทำให้เกิดผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นมา หรือตกแต่ง สิ่งที่เป็นความคิดริเริ่มนั้นมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นสิ่งมีติดตัวมาตั้งแต่เกิด เป็นความคิดที่มีความแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดทั่วไป ต้องอาศัยประสบการณ์ แรงจูงใจที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีแบบความคิดทั้งความคิดริเริ่ม

ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ

คุณค่าและความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนในเชิงสร้างสรรค์นั้นมีความสำคัญต่อชีวิต บุคคล และต่อสังคม ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

กองทัพ เคลือบพณิชกุล (2542 : 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในสังคม
2. เป็นเครื่องวัดความเจริญทางด้านอารยธรรมทางภาษาของมนุษย์
3. เป็นเครื่องถ่ายทอดมรดกทางสติปัญญาของมนุษย์
4. เป็นอาชีพที่สุจริตที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน
5. เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน
6. เป็นเครื่องจรรโลงใจแก่สังคมมนุษย์ที่ให้ความเพลิดเพลินแก่คนทุกเพศทุกวัย

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ว่า

1. เป็นเครื่องมือในการสื่อสารของมนุษย์ที่ผู้เขียนต้องถ่ายทอดความคิดความเข้าใจ

และประสบการณ์ของตนเสนอต่อผู้อ่าน

2. เป็นการบันทึกรวบรวมข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ซึ่งตนเคยมี

ประสบการณ์มาก่อน

3. เป็นการระบายอารมณ์อย่างหนึ่ง
4. เป็นเครื่องถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม
5. เป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญาของบุคคล การเรียนรู้ทุกอย่างต้องอาศัยการเขียน

เป็นเครื่องมือสำหรับบันทึกสิ่งที่ได้ฟังหรือได้อ่าน

6. เป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาของผู้เขียนจากผลงานเขียน
7. เป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่ได้รับการยกย่องว่ามีเกียรติและเพิ่มฐานะทางเศรษฐกิจ

ให้สูงขึ้น

8. เป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง

และสังคม

วิภาฤติ วิภาวิน (2543 : 2) ได้กล่าวว่า การเขียนสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือที่สามารถ

พัฒนาเด็กให้มีจินตนาการ แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดในการสร้างสรรค์ทางภาษาเป็นการระบายอารมณ์ตามธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวเด็ก ทำให้เด็กมีความสนุกสนานเพลิดเพลินและเกิดความเชื่อมั่นในศิลปะซาบซึ่งในการแสดงออกในด้านต่าง ๆ

ถวัลย์ มาศจรัส (2546 : 5-6) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อชีวิต

1.1 ทำให้ชีวิตเกิดภูมิปัญญาทางด้านสำนวนภาษาใหม่ ๆ สำหรับการติดต่อสื่อสารได้ทันโลก ทันเหตุการณ์

1.2 ทำให้เกิดอาชีพใหม่ ๆ จากการใช้ภาษาเชิงสร้างสรรค์ เช่น นักโฆษณา นักเขียน นักเขียนบทวิทยุ โทรทัศน์ โฆษก พิธีกร การแสดงเดี่ยว (ทอล์กโชว์) นักแปล เป็นต้น

1.3 ทำให้เกิดการสืบทอดแห่งทางวัฒนธรรม ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การแสดง ซึ่งเป็นทั้งสาระและความบันเทิงของชีวิต

2. ความสำคัญต่อบุคคล

2.1 ทำให้เกิดการพัฒนาสมองซีกขวาในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ

2.2 ทำให้เกิดภูมิปัญญา (Wisdom) ด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ภูมิปัญญาด้านภาษา ภูมิปัญญาด้านเหตุผล ภูมิปัญญาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

3. ความสำคัญต่อสังคม

3.1 ทำให้เกิดความรู้แบบใหม่ในการติดต่อสื่อสารของคนในสังคมเดียวกัน และระหว่างสังคมต่อสังคม

3.2 ทำให้เกิดอารยธรรมใหม่ ๆ ของการติดต่อสื่อสาร

3.3 ทำให้เกิดการจุดประกายความคิดสิ่งใหม่ ๆ ในสังคมที่มาจากการคิด การฝัน และจินตนาการ โดยผ่านการนำเสนอรูปแบบของการเขียนในเชิงสร้างสรรค์

ศิวกานท์ ปทุมสูติ (2548 : 144-154) ได้กล่าวถึงคุณค่าของงานเขียนสร้างสรรค์ โดยสรุปดังนี้

1. คุณค่าด้านความประเทืองอารมณ์ งานเขียนสร้างสรรค์ด้านนี้ถือได้ว่าเป็นคุณค่าพื้นฐานที่ผู้อ่านจะได้รับเป็นเบื้องต้นของการอ่านเป็นเสมือนประตูหน้าบ้านที่เชื้อเชิญความรู้สึกรื่นรมย์ในการอ่านที่ล่วงผ่านมาในบ้านของสาระต่าง ๆ ที่ตกแต่งแฝงคำ เพื่อให้ผู้อ่านได้เพลิดเพลินกับการค้นหา ตื่นเต้นกับความเป็นไปต่าง ๆ ของเรื่องราว

2. คุณค่าด้านการพัฒนาสติปัญญา คุณค่าของงานเขียนสร้างสรรค์ด้านนี้นับเป็นคุณค่าที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะงานเขียนสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าทางความประเทืองอารมณ์เป็นสื่อ นำแล้วมีพลังปัญญาเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดการขบคิด มองเห็นแง่มุมชีวิตใหม่ ๆ องค์กรความรู้ใหม่ ๆ หรือความจริงที่ลึกซึ้งกว่าและกว้างไกลกว่าที่เคยมีเคยเป็น

3. คุณค่าด้านความจรรโลงใจและยกระดับจิตสำนึก ธรรมชาติของจิตใจมนุษย์นั้น มีความละเอียดอ่อนซับซ้อนมหัศจรรย์ยิ่งนัก เป็นเรื่องยากที่จะกำหนดนิยาม จำกัดความและแสดง

เหตุผลให้กระจ่างด้วยทฤษฎี หลักคิด หรือปรัชญาลัทธิหนึ่งใด การเพียรพยายามกำหนดอธิบาย เรื่องจิตใจของมนุษย์ งานเขียนสร้างสรรค์ที่มีมิติแห่งชีวิต และบริบทปัจจัยของการสร้างสรรค์ จากปัญญาของกวีควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนและส่งเสริมให้เป็นเครื่องมือสำหรับหล่อหลอม กลุ่มเกลาจิตใจ จิตวิญญาณ วุฒิภาวะ และสติปัญญางานเขียนที่มีคุณค่าจรจร ใจและยกระดับ จิตสำนึกให้เห็นเป็นแนวทาง คือ 1) คุณค่าจรจร ใจ 2) ยกระดับจิตสำนึก

สรุปได้ว่า คุณค่าและความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีความสำคัญต่อชีวิต ทั้งในการสื่อสาร การสร้างอาชีพใหม่ แสดงถึงรากเหง้าและความเป็นมาของของกลุ่มชน ทำให้เกิด การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เป็นเครื่องประเทืองปัญญา กลุ่มเกลาอารมณ์และจรจร ใจเป็นเครื่องมือ ในการยกระดับจิตใจของคน

รูปแบบการเขียนเชิงสร้างสรรค์

รูปแบบการเขียนสร้างสรรค์ในที่นี้หมายถึง กลวิธีทางวรรณศิลป์และแบบแผนหรือ ฉันทลักษณ์ที่กำหนดงานเขียนประเภทหนึ่ง ๆ ทั้งการเขียนร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งรูปแบบ การเขียนเชิงสร้างสรรค์สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้ (เกศินี จุฑาวิจิตร. 2552 : 97-108)

1. การเปลี่ยนแปลงความซับซ้อนในฉันทลักษณ์ให้เป็นความเรียบง่ายอาจทำได้ โดยการเปลี่ยนคำง่าย ๆ ที่สื่อความตรงไปตรงมาแต่แฝงด้วยความละเอียดละไม โดยไม่ยึดติดกับ กรอบของฉันทลักษณ์ ซึ่งจะทำให้ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกออกมาได้โดย ไม่รู้สึกว่าคุณูปิดกั้น

2. การใช้คำซ้ำหรือข้อความซ้ำ ๆ โดยทั่วไปการใช้คำซ้ำในการเขียนระบุดึงสรรพสิ่ง ในเชิงปริมาณ เช่น ราคาทองในช่วงนั้นสูงขึ้นมาก ๆ หรือในเชิงคุณภาพ เช่น เนื้อกระดาษมีสีขาว ดุ่น ๆ เป็นต้น หรือเขียนขยายความว่าเพิ่มมากขึ้น เช่น แล้วทั้งสองก็เริ่มทะเลาะกันรุนแรงขึ้น, แล้ว ทั้งสองก็เริ่มทะเลาะกันรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ หรือเพื่อใช้เป็นเหตุการณ์ซ้ำ ๆ การเล่าเรื่องแบบซ้ำ ๆ นี้ อาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายหรือมองว่าเป็นความไร้ฝีมือของผู้เขียน หรืออาจตีความได้ว่า เป็นความตั้งใจของผู้เขียนที่ต้องการให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความเบื่อหน่าย เพราะในสภาพสังคมจริง เรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้ยินได้ฟังกันอยู่ล้วนแต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกลายเป็นความ น่าเบื่อหน่าย ดังนั้นถ้าผู้อ่านจะรู้สึกเบื่อหน่ายกับข้อความ ก็ถือว่าผู้เขียนได้บรรลุถึงความประสงค์ ของตนเองแล้ว ซึ่งถ้าเป็นอย่างนั้นคงนับได้ว่าเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์แล้ว

3. การใช้คำซ้อน คำซ้อน หมายถึง การนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นไป ในทำนองเดียวกันมาซ้อนกัน ทำให้เกิดความหมายใหม่ที่ช่วยให้ความหมายของคำมีความชัดเจน ยิ่งขึ้น เช่น เสริ้วซิม เบาหวิว หนักหน่วง ฯลฯ... อาจนำคำซ้อนแสดงสภาพของเหตุการณ์ แสดงอารมณ์ความรู้สึก หรือคำซ้อนแสดงอาการ

4. การใช้คำซ้อนที่มีความหมายขัดแย้งกันเอง (Paradox) ได้แก่ อนุเปรี้ยวมะนาวหวาน น้ำผึ้งขม ประตูที่ปิดตาย ฯลฯ หรือข้อความที่มีความขัดแย้ง ได้แก่ข้อความที่ว่า ความตายคือการเริ่มต้น ฉันต้องเป็นคนโหดร้ายเพื่อแสดงความเมตตา...การเขียนถ้อยคำที่มีความขัดแย้งอาจฟังดูคล้ายเป็นเรื่องเหลวไหล แต่ที่จริงกลับสื่อถึงจินตนาการที่ซับซ้อน และความหมายที่ลึกซึ้ง ทั้งยังมีคุณค่ามากกว่างานเขียนที่จำกัดความคิดตามแบบแผน

5. การใช้ส่วนขยายในเครื่องหมายวงเล็บเพื่อการเล่าเรื่อง เป็นการขยายความถึงสิ่งที่เล่าก่อนหน้านั้น

6. การใช้เชิงอรรถเพื่อขยายความในการเล่าเรื่อง ปกติแล้วการเขียนเชิงอรรถแบบอรรถาธิบาย เป็นแบบแผนของการเขียนบทความ วิชาการ เนื่องจากการเขียนงานวิชาการส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่มีความซับซ้อนและสัมพันธ์กับงานเขียนวิชาการชิ้นอื่น ๆ แต่ก็มีนิยาย หรือเรื่องสั้นบางเรื่องนำเอาเชิงอรรถมาใช้ ... ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายว่าเรื่องนั้น เป็นเรื่องแต่งแฝงเรื่องจริง หรือเรื่องจริงที่อิงเรื่องแต่ง ในเวลาเดียวกันก็อาจสื่อถึงเรื่องที่กำลังเล่าเป็นเรื่องที่มีความเป็นมาอันซับซ้อนและต้องอธิบายความเพิ่มเติม

7. การหักมุมตอนจบ เป็นการจบแบบที่ผู้อ่านคาดไม่ถึงหรือตั้งเกิดการสะดุดในความคิด ดังเช่น บทกวีที่มีชื่อว่า “ทำไม” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งเขียนใช้คำซ้ำว่า “ทำไม...ทำไม..ทำไม...” เพื่อสร้างจินตภาพให้แก่ผู้อ่าน โดยคำถามทั้งหมดนั้นเป็นการตั้งคำถาม ทหารกะเหรี่ยงที่เข้ายึดโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี ในวาระสุดท้าย “ทำไมต้องฆ่าแกงกัน” เป็นข้อความที่ผู้เขียนจงใจจะถามรัฐบาล

8. การใช้สัญลักษณ์เป็นกลไกวรรณศิลป์ประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์เฉพาะทางจิตใจและวัฒนธรรมแต่ละสังคม ซึ่งผู้อ่านจะต้องอ่านแบบถอดความและตีความ เช่น ข้อความที่ว่า “การอยู่อย่างสุนัขที่มีชีวิต ย่อมดีกว่าอยู่อย่างสิงโตที่ตายแล้ว” ในช่วงแรกผู้อ่านจะต้องถอดความหมายของ “สิงโต” และ “สุนัข” ก่อน โดยผิวเผินสัตว์ทั้งสองชนิดนี้เป็นสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมเหมือนกัน แต่โดยความหมายที่ลึกลงไปสิงโตเป็นสัตว์ชั้นสูงมีชาติตระกูล แข็งแรงและกล้าหาญ ส่วนสุนัขเป็นสัตว์ธรรมดา ๆ ที่อ่อนแอ ขี้ขลาด ความหมายของการตีความของคำกล่าวข้างต้นอยู่ที่การแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดให้คุณค่าและความสำคัญกับการต่อสู้ และการยืนหยัดอย่างค้ำประกันมากกว่าการให้คุณค่ากับชาติกำเนิดของบุคคล...

9. การใช้คำเปรียบเทียบ คำเปรียบเทียบที่ใช้ในงานเขียนทั่วไปมี 5 ประเภท

9.1 บุคคลอริชฐาน คือ การสมมติในสิ่งที่ไม่ใช่คน มีปฏิกิริยาแบบคนหรือสามารถพูดและโต้ตอบได้แบบเดียวกับคน

9.2 ความเปรียบประชด คือ ความเปรียบที่มุ่งเน้นการสื่อความหมายที่ตรงกันข้าม

กับความหมายของคำ เช่น การกล่าวถึงภาพลพหรือด้านร้ายของสรรพสิ่งแต่ใช้ถ้อยคำทำนองสรรเสริญเยินยอ หรือนำสิ่งที่เลวร้ายและนำคำนิยามกล่าวในทางยกย่อง

9.3 การเปรียบเทียบแนวเทียบ คือ การเปรียบเทียบที่ต้องการอธิบายลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยนำไปเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งมักเป็นรูปธรรมที่คนทั่วไปรู้จักคืออยู่แล้ว

9.4 ความเปรียบอิงแนวเทียบ คือ การเปรียบเทียบแสดงลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยกล่าวถึงอีกสิ่งหนึ่งแทน เพื่ออิงความหมายจากสิ่งนั้นไปยังสิ่งที่ประสงค์จะกล่าวถึง

9.5 ความเปรียบเทียบจริง คือ การใช้ภาษาหรือสำนวนโวหารที่เกินความจริง เช่น รักคุณเท่าฟ้า ความสุขที่ดื่มได้ การเขียนเปรียบเทียบเกิดจริงถ้าหากพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้ว การเปรียบเทียบบางครั้งเป็นการสื่อความทางปรัชญาที่ลึกซึ้งด้วย

เสนีย์ วิลาวรรณ (2546 : 218-248) กล่าวว่า การเขียนสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่มุ่งให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินและได้รับความรู้ควบคู่ไป โดยผู้ที่เขียนจะต้องถ่ายทอดความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ออกมาด้วยถ้อยคำสำนวนภาษาที่ผ่านการขัดเกลาและเรียบเรียงมาอย่างประณีต สละสลวย ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ และความรู้สึกร่วมในขณะที่อ่าน ประการสำคัญสารหรือความรู้ที่ผู้เขียนสอดแทรกไว้ในงานเขียนนั้นต้องเป็นความคิดในทางสร้างสรรค์ มุ่งเน้นพฤติกรรมที่ดีงาม ซึ่งการเขียนสร้างสรรค์มี 2 รูปแบบ คือ ร้อยแก้วและร้อยกรอง

1. การเขียนสร้างสรรค์ประเภทร้อยแก้ว เป็นการเขียนถ้อยคำเป็นเรื่องราว โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การฟัง และการอ่าน มาเรียบเรียง ลักษณะสำคัญของร้อยแก้วที่สามารถสังเกตได้ คือ ภาษาที่ใช้ในการเขียนนั้นจะเป็นสำนวนภาษาที่ใช้เขียนใช้พูดกันทั่วไปไม่มีบังคับสัมผัส หรือจำกัดจำนวนคำแต่อย่างใด การเขียนสร้างสรรค์ประเภทร้อยแก้ว มีดังนี้

1.1 การเขียนอธิบาย คือ การเขียนไขความ ขยายความ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ การอธิบายมีหลายวิธี ได้แก่ การอธิบายตามลำดับขั้นตอน การอธิบายโดยใช้ตัวอย่างประกอบ อธิบายโดยการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง การอธิบายโดยชี้ให้เห็นเหตุผลที่สัมพันธ์กัน และการอธิบายโดยการนิยามให้คำจำกัดความ

1.2 การเขียนชี้แจง หมายถึง การเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราว เรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ตรงกัน เพื่อทำความเข้าใจ หรือเพื่อความชัดเจน เช่น เดียวกับการพูดชี้แจงในเรื่องที่ผู้คนยังสงสัย คลางแคลงอยู่ให้เกิดความกระจ่าง หรือความเข้าใจตรงกัน

1.3 การเขียนแสดงทรรศนะ หมายถึง การเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยมีข้อมูล หลักฐาน ข้อเท็จจริง ความรู้ทางวิชาการเป็นส่วนประกอบ เพื่อให้ความน่าเชื่อถือและให้ความรู้แก่ผู้อ่าน ซึ่งต้องเขียนอย่างสร้างสรรค์มีเหตุผลนำไปปฏิบัติได้ โดยไม่เกิดโทษ ถ้าเป็นความคิดส่วนตัวก็ระบุว่าเป็นความคิดส่วนตัว

1.4 การเขียนโต้แย้ง คือ การเขียนแสดงความคิดเห็นของสอพบฝ่ายที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน โดยแต่ละฝ่ายจะนำเหตุผลมาอธิบายโต้แย้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งมีใช้การทะเลาะเบาะแว้งโดยปราศจากเหตุผลแต่อย่างใด

1.5 การเขียนเชิญชวน คือ การเขียนเพื่อจูงใจให้ผู้อ่านปฏิบัติตามโดยใช้สำนวนภาษาที่มุ่งเน้นให้สะท้อนอารมณ์ เห็นผลดีของการปฏิบัติและผลเสียของการไม่ปฏิบัติ

1.6 การเขียนเรียงความ เป็นรูปแบบการเขียนรูปแบบหนึ่ง ที่เขียนขึ้นตามหัวข้อที่กำหนด ซึ่งจะต้องใช้สำนวนภาษาที่ประณีตสละสลวย ชวนอ่าน ประกอบด้วยหัวข้อ คำนำ เนื้อเรื่อง และส่วนสรุป หรือความลงท้าย

1.7 การย่อความ คือ การเก็บใจความสำคัญของเรื่องมาเรียบเรียงใหม่ เพื่อให้ได้เนื้อความ ที่กระชับ ครบถ้วนสมบูรณ์ และสะดวกในการนำไปใช้ประโยชน์

1.8 เรื่องสั้น หมายถึง งานเขียนประเภทร้อยแก้วที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่สมมติขึ้น มีโครงเรื่องง่าย ๆ และมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงสืบเนื่องไปสู่จุดสุดยอดที่กำหนดไว้ โดยดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาสั้น ๆ ผ่านตัวละคร 3-5 ตัว และอยู่ภายใต้ความคิดเพียงความคิดเดียว

1.9 การเขียนโฆษณา คือ การเขียนเพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้สินค้าและบริการ เนื่องจากมีสินค้าประเภทเดียวกันหลายยี่ห้ออยู่ในท้องตลาด หรือเนื่องจากเป็นสินค้าใหม่หรือเพื่อต้องการให้ผู้บริโภคใช้สินค้าอย่างต่อเนื่อง

1.10 การเขียนประชาสัมพันธ์ คือ การเขียนเพื่อแจ้งข่าวสารและความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับหน่วยงานของตนให้ประชาชนทราบ เพื่อโน้มน้าวใจ เชิญชวนให้ศรัทธาในหน่วยงาน ให้เห็นผลงานตลอดจนเห็นความสำคัญและเกิดความเข้าใจอันดีภายในหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือระหว่างหน่วยงานกับประชาชน

2. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ประเภทร้อยกรอง กล่าวคือ ร้อยกรองเป็นวรรณกรรมที่มีลักษณะบังคับและข้อจำกัดในการแต่ง เช่น แบ่งออกเป็นบท บาท และวรรค อีกด้วย ร้อยกรองมีหลายประเภท ได้แก่ กลอน กาพย์ โคลง ฉันท์ ร่าย ซึ่งแต่ละประเภคนั้นจะมีลักษณะการแต่งที่แตกต่างกันไป การเขียนร้อยกรองเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับฉันทลักษณ์ หรือรูปแบบของบทร้อยกรองชนิดนั้น ๆ รวมถึงศิลปะในการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา และโวหารที่ลึกซึ้งกินใจ

สรุปได้ว่า รูปแบบการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง มีวิธีการเขียน มีจุดมุ่งหมาย กลวิธีในการเขียนที่หลากหลาย การเขียนถ้อยคำเป็นเรื่องราว โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การฟัง และการอ่าน มาเรียบเรียง ทั้งนี้ไม่ว่าผู้เขียนจะเขียนด้วยกลวิธีใด จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับวิธีเขียนแต่ละประเภทและจุดหมายในการสื่อสาร และสิ่งที่สำคัญ

ประการหนึ่งก็คือการเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดงานเขียนที่สร้างสรรค์

แนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

การสอนเขียนสร้างสรรค์เป็นขั้นตอนที่ยุ่งยากและซับซ้อนกว่าการสอนทักษะอื่น นักการศึกษาและนักวิชาการจึงได้เสนอแนวทางไว้ดังนี้

ฉันทิร สระประเทศ (2544 : 22-24) กล่าวว่า การสอนเขียนสร้างสรรค์ให้ได้ผลดีนั้น ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ สิ่งจูงใจในการเขียน อันได้แก่บรรยากาศ อบอุ่น เป็นกันเอง กิจกรรมการเรียนการสอนที่สนุก สื่อการสอนที่เข้าใจ และที่สำคัญคือ ตัวผู้สอนต้องสนใจและเอาใจใส่ให้นักเรียนประสบความสำเร็จในเชิงสร้างสรรค์อย่างจริงจัง หลักการสอนมีดังนี้

1. การให้นักเรียนได้แสดงแนวความคิดใหม่และมีความหมายถือว่าเป็นการกระทำที่สร้างสรรค์
2. การเขียนสร้างสรรค์ควรมีหลายแบบตามความต้องการของนักเรียนควรยอมรับการเขียนในระยะแรกแม้จะเป็นเพียงประโยคเดียว
3. การสร้างบรรยากาศให้อบอุ่น สนับสนุนให้นักเรียนได้เขียนอย่างอิสระกระตุ้นให้นักเรียนนำประสบการณ์เดิมมาเขียน

อัจฉรา ชิวพันธ์ (2547 : 5-8) ได้เสนอแนวทางในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ครูมีบุคลิกที่สร้างสรรค์ ในการจัดการเรียนการสอนนั้นครูเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ครูควรจะเป็นผู้ที่มีบุคลิกของการเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจูงใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กด้วย

- 1.1 จัดทำกิจกรรมเร้าใจใหม่ ๆ
- 1.2 เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกด้านต่าง ๆ
- 1.3 รับฟังความคิดเห็นของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
- 1.4 ใช้คำถามทำให้เกิดคำตอบหลาย ๆ อย่าง
- 1.5 กระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น
- 1.6 ชมเชยและให้กำลังใจ
- 1.7 มีประชาธิปไตยในการสอน

2. จัดบรรยากาศให้จูงใจ การจัดบรรยากาศการเรียนที่จูงใจให้เด็กรักการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นครูทำได้โดยไม่ให้บรรยากาศในการทำงานเคร่งเครียดเกินไป เพื่อเด็กจะได้ทำงานด้วยความสนใจ เช่น แบบฝึกหัดที่ใช้ควรมีลักษณะจูงใจให้อยากทำ ไม่มาจนน่าเบื่อหน่าย กิจกรรมที่ใช้ควรให้เกิดความสนุกสนานอยากที่จะเรียน

3. เริ่มจากสิ่งใกล้ตัว การเขียนสิ่งที่ใกล้ตัวเด็ก นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการสอนการเขียนอย่างสร้างสรรค์ เพราะจะช่วยสร้างความสนใจของเด็กให้อยากเรียน อยากเล่า ในสิ่งที่มีประสบการณ์อยู่ด้วยตัวของเขาเอง ทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะเขียนงานต่าง ๆ อย่าง สบายใจสิ่งใกล้ตัวเด็กที่จะนำมาอาจเป็นเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน เริ่มจากครอบครัว โรงเรียน หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่เขามีประสบการณ์

4. ย้ำๆ ให้มีความคิดแตกฉาน ผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะต้องบุคลิกที่มีความฉับไวที่จะรับรู้ปัญหาต่าง ๆ สามารถมองเห็นปัญหาและมีความฉับไวที่จะแสดงความคิดเห็น ใหม่ ๆ ตลอดจนถึงรู้จักหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น การจัดกิจกรรมสำหรับการเขียนสร้างสรรค์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรอง สามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ ด้วยความคิดริเริ่มของตน สามารถเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาได้หลายทาง

5. สนุกสนานในการเรียน การสอนการเขียนสร้างสรรค์นั้น ผู้สอนก็ควรจัดการเรียน การสอนที่มีชีวิตชีวา โดยคำนึงถึงความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดความสามารถสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายและควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก ทางความคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ที่จะช่วยให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจรักการเขียน

6. ฝึกผู้เรียนให้เกิดทักษะ หลายคนคิดว่าผู้ที่เขียนนั้นเป็นผู้ที่มีพรสวรรค์ที่จะทำให้ ผู้อ่านมีความชื่นชมต่อผลงานของตน ผู้ที่ไม่มีพรสวรรค์ที่จะทำให้อ่านมีความชื่นชมต่อผลงาน ในการเขียน ก็สามารถแสวงหาความสำเร็จที่จะเขียนได้ แนวทางในการปฏิบัติที่จะนำเอาหลักเกณฑ์ ต่าง ๆ ในการเขียนมาใช้ให้ถูก ตลอดจนหมั่นฝึกตนเองให้เกิดความชำนาญ ทั้งนี้เนื่องจากการเขียนเป็นทักษะทางภาษาที่ต้องอาศัยการฝึกฝนบ่อย ๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้นจะช่วยพัฒนาในการเขียนได้

สิ่งที่พึงปฏิบัติตนเพื่อฝึกฝนให้เกิดทักษะในการเขียน มีดังนี้

1. ฝึกฝนให้เป็นผู้ที่รักการค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้มาจากการอ่านหรือการฟัง สิ่งต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เขียนมีข้อมูลหรือวัตถุดิบทางด้านเนื้อหาสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ที่สามารถนำมาใช้อ้างอิง หรือใช้เป็นแนวทางในการลำดับความคิดเห็น และเนื้อหาในการเขียน เรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังได้รับแนวทางในด้านที่เกี่ยวกับเทคนิควิธีการเขียนเรื่อง ของผู้อื่นด้วยว่าสิ่งใดสมควรที่นำมาเป็นแบบอย่าง หรือมีสิ่งใดที่ยังบกพร่องต้องแก้ไข

2. ฝึกฝนตนเองให้รู้จักการใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองเมื่อได้อ่านหรือฟังสิ่งใด ๆ มาแล้วเพื่อทำให้เกิดคิดแตกฉานสามารถหาแนวทางในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

3. ฝึกฝนตนเองให้มีความเชื่อมั่นในตนเองในการเขียนสิ่งต่าง ๆ โดยมีต้องหวั่น ต่อสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องมีเนื้อหาสาระต่าง ๆ อย่างพร้อมพร้อม มีการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี

ที่สามารถจะใช้อ้างอิงได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนถึงการนำประสบการณ์ของตนเองที่มีอยู่มาใช้ ประกอบการเขียนสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความมั่นใจในการเขียนยิ่งขึ้น

4. ฝึกฝนตนเองให้มีความตั้งใจจริงที่จะเขียนสิ่งต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอการฝึกบ่อย ๆ จะช่วยให้การเขียนพัฒนาการขึ้น

5. ฝึกฝนตนเองให้มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อนำข้อดีชมมาใช้ ปรับปรุงแก้ไขผลงานเขียนในครั้งต่อไปให้มีการพัฒนาขึ้น ๆ ขึ้นไป

ดังนั้น การสอนเขียนสร้างสรรค์ ครูจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยและส่งเสริมให้เด็ก เกิดความคิดด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย สร้างบรรยากาศให้เด็กเกิดอิสรภาพทางความคิด มีความสุขสนุกสนานในการเขียน และต้องให้กำลังใจเพื่อเสริมสร้างทักษะทางการเขียนอย่าง สร้างสรรค์

สรุปได้ว่า หลักการเขียนสร้างสรรค์นั้น ครูจะต้องฝึกทักษะการเขียนอยู่เสมอ ทั้งงานเขียนเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว เขียนเล่าประสบการณ์ เขียนแสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เมื่อฝึกทักษะการเขียนอยู่บ่อย ๆ จะทำให้สามารถพัฒนางานเขียนของตนเอง ได้ดียิ่งขึ้นตามลำดับ ครูต้องมีความเข้าใจในตัวผู้เรียน และสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ ทางความคิดของตนเองออกมาเต็มศักยภาพของบุคคล

การวัดและประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การวัดผลประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ประเมินผลได้ยาก หากเครื่องมือ ที่นำมาใช้วัดผลและประเมินผลนั้นขาดประสิทธิภาพ ขาดความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงจะทำให้ การประเมินผลผิดพลาดไปด้วย นักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงการประเมินการเขียน เชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2540 : 250-255) ได้เสนอแนะระบบมาตราของการให้คะแนน แบบทดสอบความเรียงว่า สามารถแบ่งออกได้ 3 ระบบใหญ่ ๆ คือ ระบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ระบบมาตราจัดลำดับ (Ordinal Scale) ระบบมาตราจัดประเภท (Nominal Scale) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา

กรมวิชาการ (2544 : 25-36) ซึ่งได้เสนอเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนผลงานนักเรียน ตามสภาพจริง ดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนประเมิน (Rubrics) การตัดสินผลงานของนักเรียน ในการประเมินตามสภาพจริงในการให้คะแนนที่เรียกว่า Rubrics เป็นการตอบคำถามของนักเรียน ทำอะไรได้สำเร็จ ระดับความสำเร็จในขั้นต่าง ๆ มีผลงานเป็นอย่างไร Rubrics นี้ จะระบุคุณภาพ ที่ครูต้องการให้นักเรียนทำ นักเรียนจะรู้ชัดเจนว่าครูต้องการทำอะไรและเขาต้องการทำอะไร

เพื่อจะได้คะแนนนั้นมา เกณฑ์การประเมินมี 2 แบบ คือ

1.1 การกำหนดเกณฑ์โดยภาพรวม (Holistic Score) เป็นการให้ระดับคะแนนเดียวสำหรับงานผลงานนั้น เช่น การประเมินการเขียน จะได้ระดับคะแนนออกมาเป็นระดับคะแนนเดียว แต่จะบรรยายคุณภาพการเขียนทั้งฉบับเป็นระดับคุณภาพ

1.2 การกำหนดเกณฑ์โดยแยกเป็นด้าน ๆ (Analytic Score) เป็นเกณฑ์การให้คะแนนที่แยกส่วน ๆ จากความสามารถที่ต้องปฏิบัติงาน หรือนำหรือนำผลผลิตนั้นมาแจกแจงรายละเอียดออกเป็นด้าน ๆ แต่ละด้านมีคุณภาพอย่างไร เช่น การประการเขียนจะแบ่งเป็นด้านสำนวนภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การเขียนลูกหลักไวยากรณ์ เป็นต้น

นักเรียนจะได้คะแนน 2 ชุดจากการประเมินแบบนี้ ซึ่งใช้ร่วมกันทั้ง 2 แบบ เพราะวัดงานชิ้นเดียวกัน การใช้ Rubrics ให้ประโยชน์ในแง่เป็นเครื่องมือในการประเมินและเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบได้อีกด้วย ในที่นี้จะเป็นการให้คะแนนแบบแยกเป็นด้าน ๆ (Analytic Score) เนื่องจากจะเกิดประโยชน์แก่ผู้สอนมากกว่าการกำหนดเกณฑ์โดยภาพรวม

การวิเคราะห์และการประเมินการประเมิน (Rubrics) และการเขียนรายละเอียดการให้คะแนน (Scoring Rubrics) การประเมินผลงานกระบวนการและคุณลักษณะที่ทำให้เกิดความเที่ยงตรงจะต้องกำหนดลักษณะความสำคัญ ๆ หรือตัวแปรสำคัญของสิ่งจะประเมินให้ได้ นั่นคือพยายามมองสิ่งที่ต้องการประเมินทุกแง่มุม เช่น จะประเมินสมุดภาพ (Picture Book) ต้องพยายามวิเคราะห์ส่วนสำคัญของสมุดภาพว่ามีอะไรบ้าง เช่น รูปเล่ม เนื้อหา ภาษา ภาพประกอบ เป็นต้น จะเห็นว่าคุณลักษณะหรือตัวแปรทั้ง 4 เป็นลักษณะที่สำคัญของสมุดภาพที่ควรนำมาเป็นประเด็นการประเมิน (Rubrics)

2. การเขียนรายละเอียดการให้คะแนน (Scoring Rubrics) การเขียนรายละเอียดการให้คะแนน หรือให้ระดับคะแนนที่มีความชัดเจน ผู้ประเมินท่านใดอ่านแล้วเข้าใจตรงกัน ให้คะแนนในระดับเดียวกัน ยิ่งผู้ตรวจผลงานมากเท่าไรอ่านแล้วเข้าใจตรงกันมาก แสดงถึงความเชื่อมั่นของเครื่องมือ หรือความเชื่อมั่นในการให้คะแนนสูง ดังนั้นการเขียนรายละเอียดการให้คะแนนหรือระดับคะแนนจึงมีความสำคัญยิ่ง รองจากการกำหนดประเด็นการประเมิน แต่ถ้าทั้งสองส่วนมีคุณภาพดังกล่าวแล้ว ก็จะช่วยให้การประเมินผลงาน กระบวนการ คุณลักษณะมีคุณค่าที่เชื่อถือได้เหมือนผลการตรวจข้อสอบปรนัย ถ้าผลการตรวจผลงานมีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูงก็ประกันถึงคุณภาพของผลงาน คุณลักษณะที่ประเมินได้อย่างดียังการเขียนรายละเอียด การให้คะแนน ควรกำหนดเป็นลักษณะแยกรายละเอียดเป็นระดับ (Analytic Scoring) โดยกำหนดลักษณะย่อยของประเด็นการประเมินการกำหนดคะแนนนั้น

อาจกำหนดให้แต่ละประเด็นมีน้ำหนักเท่ากันในทุกประเด็นหรือมีน้ำหนักแตกต่างกันในแต่ละประเด็น

3. เทคนิคการเขียนรายละเอียดการให้คะแนน (Scoring Rubrics) การเขียนรายละเอียดหรือระดับคะแนนนั้น ควรเขียนแยกระดับ (Analytic) เนื่องจากการให้น้ำหนักคะแนน (Weight) แต่ละประเด็นไม่เท่ากันจะทำให้เกิดความยุติธรรม เพราะความสามารถของผู้เรียนในการสร้างชิ้นงานที่ใช้แต่ละประเด็นไม่เท่ากัน โดยมีเทคนิคการเขียน ดังนี้ คือ

3.1 กำหนดรายละเอียดขั้นต่ำไว้ที่ระดับ 1 แล้วเพิ่มลักษณะที่สำคัญ ๆ สูงขึ้นทีละระดับ ตัวอย่างเช่นงานเขียนมีประเด็นการประเมินคือ เนื้อหา การใช้ภาษา การกำหนดรายละเอียด ถ้าแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ควรกำหนดลักษณะย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญให้ได้ 4 ลักษณะ เช่น

- เนื้อหา
1. สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
 2. ลำดับเนื้อเรื่องชัดเจน
 3. เรื่องน่าในใจ
 4. มีจินตนาการ

- การใช้ภาษา
1. ผิดพลาดมากแต่พอสื่อความได้
 2. ถูกต้องส่วนมากและสื่อความได้
 3. ผิดพลาดน้อยและเชื่อมโยงได้ดี
 4. ถูกต้องเกือบทั้งหมด สละสลวย งดงาม

3.2 การเขียนรายละเอียดแต่ละระดับ โดยการนำลักษณะย่อยหรือตัวแปรย่อยมาจัดลำดับความสำคัญการเขียนตัวเลขกำกับไว้ แล้วนำตัวแปรต่าง ๆ มาเขียนบรรยาย (Descriptive) ให้ชัดเจนจากความสำคัญที่ต่ำสุด และเพิ่มตัวแปรถัดไปแต่ละระดับ ดังนี้

เนื้อหา ระดับ 1 เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

ระดับ 2 เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและลำดับเรื่องได้ชัดเจน

ไม่วกวน

ระดับ 3 เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ลำดับเรื่องได้ชัดเจน

ไม่วกวน สอดแทรกสาระบางอย่างทำให้เรื่องน่าสนใจ

ระดับ 4 เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ลำดับเรื่องได้ชัดเจน

ไม่วกวน สอดแทรกสาระบางอย่างทำให้เรื่องน่าสนใจ อ่านแล้วเกิดจินตนาการ

4. กำหนดจุดอ่อนระดับต่ำสุดไว้ที่ระดับ 1 แล้วเพิ่มความถูกต้องสูงขึ้นไปที่แต่ละระดับ จากตัวอย่างข้อที่ 1 สามารถนำเทคนิคนี้มาเขียนในประเด็นการใช้ภาษาโดยการกำหนดลักษณะย่อยหรือตัวแปรที่มีลักษณะในระดับต่ำสุดที่ 1 แล้วเพิ่มความถูกต้องของลักษณะย่อยขึ้นไป

- การใช้ภาษา ระดับ 1 ภาษาผิดพลาดมากแต่พอสื่อความหมายได้
 ระดับ 2 ภาษาถูกต้องส่วนมากและสื่อความหมายได้
 ระดับ 3 ภาษาผิดพลาดน้อยเชื่อมโยงภาษาได้ดี
 ระดับ 4 ภาษาถูกต้องเกือบทั้งหมด เป็นภาษาที่สละสลวยงดงาม

ในรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นแสดงเป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative) แต่ลักษณะดังกล่าวนี้อาจเขียนเป็นเชิงปริมาณได้ ดังนี้

การใช้ภาษา ระดับ 1 ภาษามีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 50 (หรือ 50 จุด) แต่ยังไม่สื่อความได้

- ระดับ 2 ภาษาถูกต้องร้อยละ 50-70 และสื่อความได้
 ระดับ 3 ภาษาถูกต้องร้อยละ 70-90 เชื่อมโยงภาษาได้ดี
 ระดับ 4 ภาษาถูกต้องร้อยละ 90-100 เป็นภาษาที่สละสลวยงดงาม

การเขียนรายละเอียดการใช้ระดับคะแนน หรือคะแนนในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ทั้งจุดเด่นและจุดอ่อนของแต่ละแบบ สำหรับเชิงคุณภาพมีจุดเด่น คือ บางตัวแปรหรือบางลักษณะไม่สามารถบรรยายได้เป็นปริมาณ เช่น สวยดี สนุกสนาน เป็นต้น จุดอ่อนคือในการแปลผลเชิงคุณภาพ เช่น คำว่า มาก น้อย เล็กน้อย นิดหน่อย ไม่น่า เหล่านี้ ผู้ประเมินจะแสดงคุณภาพออกมาไม่เท่ากัน สำหรับจุดเด่นของเชิงปริมาณเราสามารถนับแบ่งเป็นแห่ง (Point) สัดส่วน เศษส่วน ร้อยละ แต่ก็ถูกโต้แย้งว่ามีจุดอ่อนคือแต่ละแห่งมีน้ำหนักที่ผิดแตกต่างกันเช่นถ้าคิดเรื่องการสะกดคำผิด โดยการทำให้ความหมายเปลี่ยน กับผิดแล้วยังพอลงความเดิมได้ย่อมมีข้อแตกต่างกันในเรื่องน้ำหนักหรือความสำคัญ เป็นต้น ในการเขียนรายละเอียดจึงต้องพิจารณาตามความเหมาะสมพยายามให้เป็นปรนัยมากที่สุด

5. กำหนดตัวแปรย่อยที่มีน้ำหนักเท่ากันทุกตัว แล้วระบุว่าตัวแปรหายไปเท่าไร ระดับคะแนนก็ลดหลั่นตามลำดับ เช่น ประเมินการจัดทำรายงาน อาจมีประเด็นของรูปแบบเนื้อหา ภาษา ความสะอาดประณีต ในกรณีนี้ยกตัวรูปแบบที่เป็นการเขียนรายละเอียดการให้คะแนนในแบบที่ 3 ดังนี้

กำหนดลักษณะย่อยของรูปแบบ ดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ การอ้างอิง บรรณานุกรม เห็นว่าเป็นตัวแปรย่อยของรูปแบบ มีอยู่ 5 ตัว วิธีเขียนอาจเขียน ดังนี้

- รูปแบบ ระดับ 4 มีครบ คือ ปก คำนำ สารบัญ การอ้างอิง และบรรณานุกรม
 ระดับ 3 ขาด 1 ทักษะ
 ระดับ 2 ขาด 2 ทักษะ
 ระดับ 1 ขาด 3 ทักษะ

สมศักดิ์ ภูวิภาคารวรรณ (2544 : 140-141) กล่าวว่า การสร้างรูบริคส์มีกระบวนการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เห็นรูปแบบต่าง ๆ (Look at Model) ของชิ้นงานทั้งที่ดีและไม่ดีระบุลักษณะที่ทำให้ชิ้นงานดี และลักษณะที่ทำให้ชิ้นงานไม่ดี

ขั้นที่ 2 ระบุรายการที่เป็นเกณฑ์ (List Criteria) หลังการอภิปรายสรุปว่าชิ้นงานที่ดีเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 3 ระบุระดับของคุณภาพ (Articulate Gradations of Quality) โดยการบรรยายลักษณะของชิ้นงานที่ดีว่ามีคุณภาพที่สุด และบรรยายลักษณะชิ้นงานที่มีคุณภาพต่ำสุด จากนั้นบรรยายลักษณะชิ้นงานที่อยู่ระหว่างกลาง ๆ

ขั้นที่ 4 ฝึกใช้เกณฑ์ (Practice on Models) ขั้นนี้ให้ผู้เรียนฝึกใช้รูบริคส์ที่สร้างขึ้น ประเมินชิ้นงานผลงานที่นำเสนอเป็นตัวอย่างในขั้นที่ 1

ขั้นที่ 5 ประเมินตนเองและเพื่อน (Use Self-and Peer-Assessment) โดยให้ผู้เรียนผลิตชิ้นงาน ขณะทำงานให้หยุดบางช่วง เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้รูบริคส์ประเมินชิ้นงานของตนเองและเพื่อน

ขั้นที่ 6 แก้ไขปรับปรุง (Revise) ขั้นนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนแก้ไขปรับปรุงชิ้นงานของตนเองจากข้อเสนอแนะที่ได้จากขั้นที่ 5

ขั้นที่ 7 ครูใช้รูบริคส์ที่ผู้เรียนพัฒนาขึ้นในการประเมิน (Use Teacher Assessment) โดยผู้เรียนต้องใช้รูบริคส์ที่นักเรียนพัฒนาขึ้น และเคยใช้มาแล้วประเมินชิ้นงานของนักเรียนต่อไป การพัฒนาขั้นที่ 1 มีความจำเป็นในกรณีที่ครูให้ผู้เรียนทำงานที่ไม่คุ้นเคยหรือเป็นงานใหม่ ในขั้นตอนที่ 2-4 เมื่อครูฝึกให้นักเรียนประเมินตัวอย่างแล้ว ผู้เรียนจะมีความมั่นใจ แปลงสิ่งที่คิดอยู่ไปสู่สิ่งที่นักเรียนสร้างชิ้นงานขึ้นมาเองได้ ขั้นตอนที่ 3-4 มีประโยชน์มากแต่ใช้เวลามาก ครูอาจทำขั้นตอนนี้ด้วยตัวเอง หากผู้เรียนเคยใช้รูบริคส์มาแล้วระยะหนึ่ง ผู้เรียนอาจช่วยปรับปรุงรูบริคส์มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 5 เป็นขั้นตอนที่ใช้เกณฑ์จริงในการใช้เกณฑ์ที่คิดขึ้น ครูอาจต้องช่วยเหลือหรือแนะนำ เมื่อพบปัญหาลักษณะชิ้นงานที่ไม่ตรงกับเกณฑ์ บางครั้งต้องปรับปรุงแก้ไข เมื่อประเมินชิ้นงานใหม่อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสน ไม่สามารถทำนายความสำเร็จได้เพราะมีความเคยชินกับเกณฑ์เดิม ดังนั้นตอนในการสร้างรูบริคส์ ต่อไปนี้

1. สังเกตความแตกต่างของคุณภาพชิ้นงาน
2. จัดทำคำบรรยายลำดับของคุณภาพชิ้นงาน
3. ทดลองใช้เกณฑ์จากตัวอย่างที่กำหนด
4. ใช้เกณฑ์ในสถานการณ์ที่ผลิตชิ้นงานจริงของตนเองและเพื่อนใช้เกณฑ์

นั้น ๆ ประเมินสาระการเรียนรู้ในสิ่งเดียวกันอย่างคงเส้นคงวา

เหตุผลในการเลือกใช้รูบริกส์

กิงกาญจน์ สิริสุคนธ์ (2550 : 2-4) กล่าวว่ารูบริกส์มีความเกี่ยวข้องกับครูและผู้เรียนหลายประการ ซึ่งสอดคล้องกับ มาร์คัส (Marcus. 1997 ; อ้างถึงใน สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. 2544 : 139) ดังนี้

1. รูบริกส์ เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ได้กับทั้งการสอนและการประเมิน โดยสามารถใช้รูบริกส์ เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานของนักเรียนได้ช่วยให้ครูสามารถตั้งความคาดหวังกับการปฏิบัติงานของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน และยังแสดงให้เห็นได้ชัดว่าทำอะไรจึงปฏิบัติงานได้ตามความคาดหวังที่ตั้งไว้ ซึ่งช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงทั้งคุณภาพชิ้นงานและการเรียนรู้ควบคู่กันไป

2. รูบริกส์ เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถตัดสินใจคุณภาพชิ้นงานได้อย่างมีเหตุผล ทั้งงานตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนจะรู้ข้อผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น การกระทำเช่นนี้ช่วยให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบในงานของตนเองมากขึ้น

3. รูบริกส์ เป็นเครื่องมือช่วยลดจำนวนเวลาที่ครูใช้ประเมินผลงานผู้เรียนลงได้ เพราะผู้เรียนสามารถประเมินผลงานของตนเองและเพื่อนได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับจุดเด่น และสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขในชิ้นงานตนเองได้ด้วย

4. รูบริกส์ มีลักษณะยืดหยุ่นที่สามารถทำให้ครูสอนผู้เรียนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไปได้อย่างดี

5. รูบริกส์ ใช้ได้ง่ายและอธิบายได้ง่ายเช่นกัน ผู้เรียนจะทราบว่าผู้เรียนได้รู้อะไร นอกจากนี้ครูอาจใช้รูบริกส์อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจได้ง่ายว่าบุตรหลานของตนต้องทำอะไรบ้างจึงจะประสบผลสำเร็จในการเรียน

ประโยชน์ของการใช้รูบริกส์

เวียเนอร์ และ โคเฮิน (Wiener & Cohen. 1994 ; อ้างถึงใน สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. 2544 : 139-140) กล่าวถึงประโยชน์ในการใช้รูบริกส์ ดังนี้

1. ช่วยให้ความคาดหวังของครูที่มีต่อผลงานผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จได้ ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถใช้รูบริกส์ประเมินผลงานและพัฒนาชิ้นงานของตน
2. ช่วยให้ครูเกิดความกระตือรือร้นว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือพัฒนาการอะไรบ้าง
3. ช่วยให้ผู้เรียนระบุคุณลักษณะจากงานที่เป็นตัวอย่างได้ โดยใช้รูบริกส์ตรวจสอบ
4. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติงานเพื่อไปสู่ความสำเร็จได้

5. เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

6. ช่วยให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ผู้สนับสนุน ผู้สังเกตเกิดความเข้าใจเกณฑ์ในการตัดสินผลงานผู้เรียนที่ครูใช้

7. ใช้ในการให้เหตุผลประกอบการให้เกรดผู้เรียนได้

8. ช่วยเพิ่มพูนคุณภาพผลงานของผู้เรียน

เกณฑ์การประเมิน (Rubrics) และตัวอย่างชิ้นงาน (Exemplars) การปฏิบัติของผู้เรียนในภาระ/ชิ้นงานที่มีความซับซ้อน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้เสนอเป็นรูปแบบกลางที่ครูผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ได้กับวิชาต่าง ๆ ได้ดังตาราง 2.2 รูปแบบการสร้างเกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น (Analytic Rubrics) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552 : 72)

ตาราง 2.2 รูปแบบการสร้างเกณฑ์การประเมินแบบแยกประเด็น (Analytic Rubrics)

เกณฑ์	ระดับการประเมิน				
	4	3	2	1	0
ชื่อเรื่อง	น่าสนใจ ทันสมัย เหมาะสมกับ เนื้อเรื่อง	น่าสนใจ แต่ ไม่ทันสมัย สอดคล้องกับ เนื้อหา	ทั่วไป ๆ ไม่ น่าสนใจไม่ สอดคล้องกับ เนื้อหา	ไม่เกี่ยวข้องกับ สาระที่ เรียน	ไม่มีข้อมูล เพียงพอในการ ตัดสิน
เนื้อหา	ข้อมูลถูกต้อง สมบูรณ์ตรง ประเด็น	ข้อมูลถูกต้อง ตรงประเด็น แต่ขาด รายละเอียด	มีข้อมูลที่ผิด บ้างและยังไม่ สมบูรณ์	ข้อมูลส่วน ใหญ่ไม่ถูกต้อง และขาดหาย	ไม่มีข้อมูล เพียงพอต่อ การตัดสิน
การลำดับ ใจความ	ใจความชัดเจน ลำดับ เหตุการณ์	ใจความสับสน บ้างแต่ยัง สามารถเข้าใจ ได้	ใจความไม่ ชัดเจน ขาดความ สมเหตุสมผล	ไม่ต่อเนื่อง ขาดความ สมเหตุสมผล	ไม่มีข้อมูล เพียงพอในการ ตัดสิน

ตาราง 2 (ต่อ)

เกณฑ์	ระดับการประเมิน				
	4	3	2	1	0
หลักเกณฑ์ ทางภาษา	ประโยค สมบูรณ์ ถูกต้องตาม หลักเกณฑ์ทาง ภาษา สื่อความ ได้ชัดเจน	เขียนประโยค ได้สมบูรณ์ แต่ ผิดหลักเกณฑ์ ทางภาษา สื่อ ความได้	เขียนประโยค สมบูรณ์บ้าง ผิดหลักเกณฑ์ ทางภาษาอย่าง มาก สื่อความ ไม่ชัด	เขียนประโยค ผิดหลักเกณฑ์ ทางภาษา สื่อ ความไม่ได้	ไม่มีข้อมูล เพียงพอต่อ การตัดสินใจ

การประเมินแบบภาพรวม (Holistic Rubrics) ดังตาราง 2.3 ตัวอย่าง การประเมินแบบ
ภาพรวมประเมินการเขียนเรียงความ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552 ข : 73)

ตาราง 2.3 ตัวอย่างการประเมินแบบภาพรวมประเมินการเขียนเรียงความ

คะแนน	เกณฑ์
3	เขียนบทนำบทสรุปได้ดี ทำให้งานเขียนมีใจความสัมพันธ์กัน หัวข้อเรื่อง มีรายละเอียดสนับสนุนอย่างชัดเจน การผูกเรื่องเป็นลำดับขั้นตอน รูปประโยค ถูกต้อง มีสะกดคำผิดบ้างเล็กน้อย สำนวนภาษาสละสลวย
2	มีบทนำ บทสรุป เนื้อเรื่องสอดคล้องกับหัวเรื่อง รายละเอียดสนับสนุนน้อย เนื้อหาบางส่วนไม่ชัดเจนการผูกเรื่องเป็นลำดับ รูปประโยคถูกต้อง มีสะกดคำผิด อยู่บ้าง สำนวนภาษาสละสลวยบางแห่ง
1	ไม่มีบทนำและ/หรือสรุป เนื้อหาอ้อมค้อมไม่ตรงประเด็นนัก มีรายละเอียด สนับสนุนน้อยและไม่สมเหตุสมผล เขียนสะกดคำผิดมาก

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์

ความหมายของเทคนิคซินเนคติกส์

เทคนิคซินเนคติกส์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

สุคนธ์ สิ้นรพานนท์ และคนอื่นๆ (2545 : 154) ได้ให้ความหมายของวิธีสอนแบบซินเนคติกส์ว่าเป็นรูปแบบการสอนที่มีการเปรียบเทียบ โดยให้ผู้เรียนคิดพัฒนาเปรียบเทียบอย่างละเอียด และเป็นระบบที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบนั้นไม่จัดอยู่ในประเภทเดียวกันทำให้สามารถคิดได้อย่างกว้างขวางและเป็นอิสระ เช่น รถยนต์ที่ผู้เรียนใช้เป็นยานพาหนะนั่งมาโรงเรียนนั้นเปรียบได้ว่าเหมือนกับสิ่งมีชีวิตชนิดไหนให้บรรยายความรู้สึก

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 113) การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ เป็นวิธี ที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และการคิดร่วมกันเป็นกลุ่ม จัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นที่ได้กำหนดไว้โดยอาศัยกระบวนการเปรียบเทียบ จึงสามารถเพิ่มความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียนแต่ละคนและของกลุ่มได้

ชาอุชัย ชมดิษฐ์ (2548 : 126) กล่าวว่า รูปแบบ Synectics เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่น่าจะนำมาเปรียบเทียบ เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่จัดอยู่ในประเภทเดียวกันกันตามธรรมชาติ เพื่อให้ผู้คิดเป็นอิสระจากกฎเกณฑ์ในสังคมและสามารถคิดได้อย่างกว้างขวาง

สรุปความหมายโดยรวมของการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์ ว่าเป็นกระบวนการที่ใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ด้วยวิธีการที่ใช้การเชื่อมโยงสิ่งที่แตกต่างกันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน เป็นความคิดที่มีอิสระ ไร้กฎเกณฑ์ ซึ่งไม่จัดอยู่ในลักษณะเดียวกับสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ โดยการนำมาเปรียบเทียบในลักษณะต่าง ๆ เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์

เทคนิคซินเนคติกส์เป็นรูปแบบการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instruction Model” แนวทางการสร้างสรรค์การเปรียบเทียบ เพื่อกระตุ้นมุมมองใหม่ ๆ ซึ่งได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดนี้ ดังนี้

กอร์ดอน (Goddon. 1961 ; อ้างถึงใน เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2549 : 147-148) ได้นำเสนอแนวทางการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ แนวทางหนึ่งที่อยู่จักกันทั่วไปในชื่อที่เรียกว่า Synectics หรือใช้การอุปมาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดมุมมองใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม...วิธีการนี้เป็น

การรวมขององค์ประกอบที่แตกต่างกันและเกี่ยวข้องกันในลักษณะของการเทียบเคียง หรือ อุปมาอุปไมย (Metaphors and Analogies) โดยมีแนวคิดที่ว่าปัญหาที่ไม่คุ้นเคยจะถูกทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่คนทั่วไปไม่คุ้นเคยเพราะทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น ในทางตรงกันข้ามปัญหาที่เราคุ้นเคยมากเกินไปจนกลายเป็นอุปสรรคไม่สามารถคิดอะไรใหม่ ๆ ได้ การอุปมาเป็น การเทียบเคียง ในลักษณะที่เราไม่คุ้นเคยจะช่วยให้กระตุ้นให้คิดในแง่มุมที่แตกต่างได้

จอยส์ และวิล (Joyce & Weil. 1966 : 239-253 ; อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี. 2552 :

252) ว่าได้พัฒนารูปแบบการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือ “Synectics Instruction Model” ขึ้นตามแนวคิดของกอร์ดอน (Gordon) ที่กล่าวว่าบุคคลทั่วไปมักยึดติดกับวิธีคิดแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความคิดของคนอื่น ทำให้การคิดของตนคับแคบและไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้ หากมีโอกาสดำลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อน หรือคิดโดยสมมติตนเองเป็นคนอื่น ยิ่งถ้าบุคคลมาจากหลายกลุ่มประสบการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหา ก็จะยิ่งได้วิธีการที่หลากหลายขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นกอร์ดอนจึงได้เสนอให้ผู้เรียนมีโอกาสดำลองคิดแก้ปัญหาด้วยแนวคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตัวเอง ให้ลองใช้คำถามคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือเป็นสิ่งอื่น สภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดความคิด ๆ กอร์ดอนได้เสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบตรง (Direct Analogy) การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (Personal Analogy) และการเปรียบเทียบแบบคู่ขัดแย้ง (Compressed Conflict) วิธีการนี้มีประโยชน์มากเป็นพิเศษสำหรับการเรียนเกี่ยวกับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการสร้างสรรค์งานศิลปะ

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 114) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์นี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า

1. การนำกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์มาใช้อย่างรู้ตัว ผนวกกับการใช้เครื่องมือเพื่อใช้ในการคิดสร้างสรรค์จะช่วยให้บุคคล หรือกลุ่มคนเกิดความคิดสร้างสรรค์
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกสำคัญกว่าด้านสติปัญญา และการไม่มีเหตุผลสำคัญเท่ากับการใช้เหตุผล กล่าวคือการไม่มีเหตุผลทำให้คนไม่ติดอยู่กับกรอบและทำให้ใจเปิดกว้างยอมรับสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องของการใช้อารมณ์มากกว่าสติปัญญา
3. เราต้องรู้จักใช้อารมณ์และความไม่มีเหตุผลของตนเอง เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาโดยวิธีการแปลกใหม่ยิ่งขึ้น

การรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย (Analogy) วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์จึงอาศัยกิจกรรมการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเป็นหลักซึ่งมี 3 วิธีด้วยกัน คือ

1. การเอาตนเองไปเปรียบกับสิ่งอื่น (Personal Analogy) การเปรียบเทียบแบบนี้ผู้เรียนจะต้องทำเหมือนตนเองเสมือนเป็นสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ และบรรยายความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อตนเองเป็นเช่นนั้น สิ่งนี้อาจเปรียบเทียบอาจเป็น คน พืช สัตว์ หรือสิ่งของ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2549 : 148) กล่าวว่าการเอาตนเองไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นว่าเป็นการเล่นบทบาทสมมติ (Role-playing) เป็นเสมือนสิ่งเปรียบเทียบ และบรรยายความรู้สึกเมื่อตนเองเป็นเช่นนั้น เช่น ผู้ผลิตรองเท้าอาจสมมติตนเองเป็นเท้า ถามตนเองว่ารู้สึกอย่างไรเมื่ออยู่ในรองเท้า เขาอาจบอกตนเองว่า ร้อนจะตายอยู่แล้ว รู้สึกอับอ้าวสิ้นดี อึดอัดหายใจไม่ออก แลมีเหงื่อไหลตลอดเวลา เป็นต้น คำถามเช่นนี้จะนำไปสู่การผลิตรองเท้าที่ดีขึ้น เช่น มีระบบระบายอากาศได้ดีมีส่วนผสมของน้ำหอมดับกลิ่น มีช่องพิเศษสำหรับใส่ส่วนผสมบางอย่าง เพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายเท้า เวลาสวมใส่ หรือคิดพัฒนากระบวนการ

2. การเปรียบเทียบทางตรง (Direct Analogy) เป็นการเปรียบเทียบทางตรงระหว่างของสองสิ่งหรือมากกว่า สิ่งที่น่ามาเปรียบเทียบอาจเป็นคน สัตว์ สิ่งของ โดยของที่นำมาเปรียบเทียบไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกประการ จุดประสงค์เพื่อให้มองเห็นปัญหาในอีกแนวหนึ่งหรือเพื่อให้เกิดความคิดใหม่ ซึ่งอาจนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ ตัวอย่างเช่น วิศวกรท่านหนึ่ง ฝ้าสังเกตหนอนเจาะท่อนไม้เป็นรูปคล้ายอุโมงค์ ทำให้วิศวกรผู้นี้เกิดความคิดสร้างสรรค์สร้างท่ออุโมงค์ทำงานได้น่าขึ้นมา

3. การเปรียบเทียบโดยการใช้คำคู่ที่มีความหมายขัดแย้งกัน (Compressed Conflict) เป็นการใช้อำนาจเปรียบเทียบสองคำที่มีความหมายขัดแย้งกันหรือตรงกันข้ามมาอธิบายลักษณะของคน สัตว์ พืช หรือสิ่งที่ต้องการยกคำตัวอย่างคำในภาษาอังกฤษ เช่น ก้าวร้าวอย่างเบื่อหน่าย (Tiredly Aggressive) ศัตรูฉันที่มิตร (Friendly Foe) หรือเครื่องทำลายที่ช่วยชีวิต (Life Saving Destroyer)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจินเนคติกส์

กอร์ดอน (Godton. 1961 ; อ้างถึงใน เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2549 : 148-150) ได้เสนอการเปรียบเทียบ ซึ่งช่วยให้เกิดความคิดใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ อาทิ

1. การเปรียบเทียบตนเองกับสิ่งอื่น (Personal Analogy) หรือการเล่นบทบาทสมมติ (Role-Playing) โดยการสมมติตนเองให้เป็นเสมือนสิ่งที่เปรียบเทียบ และบรรยายความรู้สึกเมื่อตนเองเป็นเช่นนั้น...

2. การเปรียบสิ่งกับอีกสิ่งหนึ่งโดยตรง (Direct Analogy) เป็นการมองสิ่งหนึ่งแล้วพยายามนำไปเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับปัญหาที่ตนเองต้องการหาทางออกอยู่ พยายามหาลักษณะที่เหมือนกันบางประการ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ต่อการเปรียบเทียบในลักษณะนี้ มักจะเปรียบเทียบในลักษณะที่เด่นที่เหมือนกันระหว่างคำอุปมาและพื้นฐานของปัญหา

จอยส์ และวีล (Joyce & Weil. 1992 : 217-239) กล่าวว่า การสอนแบบซินเนคติกส์ มี 2 วิธีด้วยกัน คือ แบบที่ 1 ใช้เพื่อสร้างผลงานที่แปลกใหม่ และแบบที่ 2 ใช้เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งที่ยังไม่รู้จัก จะเลือกใช้แบบที่ 1 หรือแบบที่ 2 ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายการสอน ดังนี้

ซินเนคติกส์แบบที่ 1 เพื่อสร้างความแปลกใหม่ มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 บรรยายสถานการณ์ ขั้นนี้ครูควรให้หัวข้อการเรียนตามที่นักเรียนมองเห็น

ขั้นที่ 2 การเปรียบเทียบทางตรง ขั้นนี้นักเรียนเปรียบเทียบทางตรงแล้วเลือกอันที่ดี

ที่สุดมาอธิบายให้กว้างขวางขึ้น

ขั้นที่ 3 การเปรียบเทียบกับตนเอง ขั้นนี้นักเรียนเปรียบเทียบกับสิ่งที่เลือกในขั้นที่ 2 กับตนเอง

ขั้นที่ 4 การหาคำคู่ที่มีความหมายขัดแย้งกัน จากการบรรยายในขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 นักเรียนคิดหาคำตอบที่มีความหมายค้านกันมาหลาย ๆ คู่ แล้วเลือกคู่ที่ดีที่สุด

ขั้นที่ 5 การเปรียบเทียบทางตรง ขั้นนี้นักเรียนคิดหาการเปรียบเทียบทางตรง โดยใช้คำคู่ที่เลือกในขั้นที่ 4

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบปัญหาเริ่มแรกอีกครั้ง ขั้นนี้นักเรียนหันกลับมาสำรวจปัญหาเริ่มแรกแล้วใช้การเปรียบเทียบขั้นสุดท้าย โดยใช้ประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการซินเนคติกส์เข้าช่วย

ซินเนคติกส์แบบที่ 2 เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งที่ยังไม่รู้จัก มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ข้อมูล ผู้สอนให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อใหม่

ขั้นที่ 2 การเปรียบเทียบ ผู้สอนแนะนำการเปรียบเทียบทางตรงแล้วให้ผู้เรียนบรรยายถึงการเปรียบเทียบนั้น

ขั้นที่ 3 การเปรียบเทียบกับตนเอง ผู้สอนให้นักเรียนเปรียบเทียบหัวข้อใหม่กับตนเอง

ขั้นที่ 4 การบรรยายถึงความสัมพันธ์ในส่วนที่เป็นไปได้ ผู้เรียนอธิบายถึงการเปรียบเทียบในส่วนที่เหมือนกัน

ขั้นที่ 5 บรรยายถึงความสัมพันธ์ในส่วนที่เป็นไปไม่ได้ ผู้เรียนอธิบายว่าการเปรียบเทียบใช้ส่วนได้ในส่วนใด

ขั้นที่ 6 การสำรวจ ให้ผู้เรียนสำรวจหัวข้อใหม่ที่ต้องการศึกษาอีกครั้ง

ขั้นที่ 7 การเปรียบเทียบ ผู้เรียนเปรียบเทียบระหว่างหัวข้อใหม่กับสิ่งที่คิดขึ้นมาด้วยตนเองและบรรยายถึงส่วนของ 2 สิ่งคล้ายกันและส่วนที่การเปรียบเทียบใช้ไม่ได้หรือเป็นไปไม่ได้

สจูนซ์ สนิทพานนท์ และคณะ (2545 : 155-157) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ไว้ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ลักษณะการสร้างผลงานแปลกใหม่ มี 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นบรรยายสถานการณ์ปัจจุบัน ให้ผู้เรียนบรรยายสถานการณ์ปัจจุบัน หรือหัวข้อบทเรียนที่ผู้เรียนมองเห็น เช่น สภาพเขาหัวโล้น ไฟไหม้ป่า สิ่งสาหัสตัวเตี้ย

ขั้นที่ 2 ขั้นการเปรียบเทียบทางตรง ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบตรงกับสิ่งอื่น ๆ แล้วเลือก อันที่คิดที่สุดมาอธิบายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบไฟทำลายสรรพสิ่งต่าง ๆ แล้ว สิ่งใดที่สามารถทำลายได้เหมือนไฟ เช่น น้ำ-น้ำป่าทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้า ความโกรธ-ทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้า

ขั้นที่ 3 ขั้นเปรียบกับตนเอง ให้ผู้เรียนเปรียบสิ่งที่เลือกในขั้นที่ 2 กับตนเอง เช่น ผู้เรียนอยากเป็นน้ำหรือเป็นไฟ

ขั้นที่ 4 ขั้นการหาคำคู่ที่มีความหมายขัดแย้งกันหลาย ๆ คู่ที่ดีที่สุด โดยหาคำ จากการบรรยายในขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 คำที่ขัดแย้งกันให้ผู้เรียนลองคิด เช่น ร้อน-เย็น, มีด-สว่าง,

ขั้นที่ 5 ขั้นเปรียบเทียบทางตรง (ครั้ง 2) โดยใช้คำคู่ที่เลือกในขั้นที่ 4 เช่น ร้อน เหมือนไฟเย็นเหมือนน้ำ โกรธเหมือนไฟไหม้ป่า

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบปัญหาเริ่มแรก ขั้นนี้ให้ผู้เรียนย้อนกลับมาสำรวจปัญหา เริ่มแรกโดยใช้กระบวนการของซินเนคติกส์ คือ การเปรียบเทียบเข้าช่วย เจียนสภาพปัญหาไฟไหม้ ป่าอันตรายรุนแรงอย่างไร ความโกรธของมนุษย์ทำให้มนุษย์ทำลายล้างกันอย่างไร

รูปแบบที่ 2 เป็นการสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งที่ยังไม่รู้จัก โดยใช้การเปรียบเทียบ ช่วยในการวิเคราะห์ ไม่ใช่เพื่อเชื่อมโยงของที่มีความต่างกันเหมือนในแบบที่ 1 แบบที่ 2 นี้ จะใช้สิ่งของหรือสถานการณ์ที่ใกล้ตัว เช่น บ้าน รถ ร่างกายคน เปรียบเทียบกับสถานการณ์ ที่เป็นปัญหามีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นให้ข้อมูล ผู้สอนให้ข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อตามที่ผู้เรียนมองเห็น เช่น ผู้เรียนสังเกตเครื่องบินคนเผา มีอะไรบ้าง เช่น หม้อ อ่าง กระจก กระจอน

ขั้นที่ 2 ขั้นเปรียบเทียบทางตรง ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบทางตรงและบรรยายถึง เหตุผลการเปรียบเทียบนั้น เช่น ลองเปรียบเทียบกระจอนและกระจองว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ขั้นที่ 3 ขั้นเปรียบกับตนเอง ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบหัวข้อใหม่กับตนเอง เช่น ถ้าผู้เรียนเป็นกระจอนที่ต้องรองรับสิ่งสกปรก จะรู้สึกอย่างไร

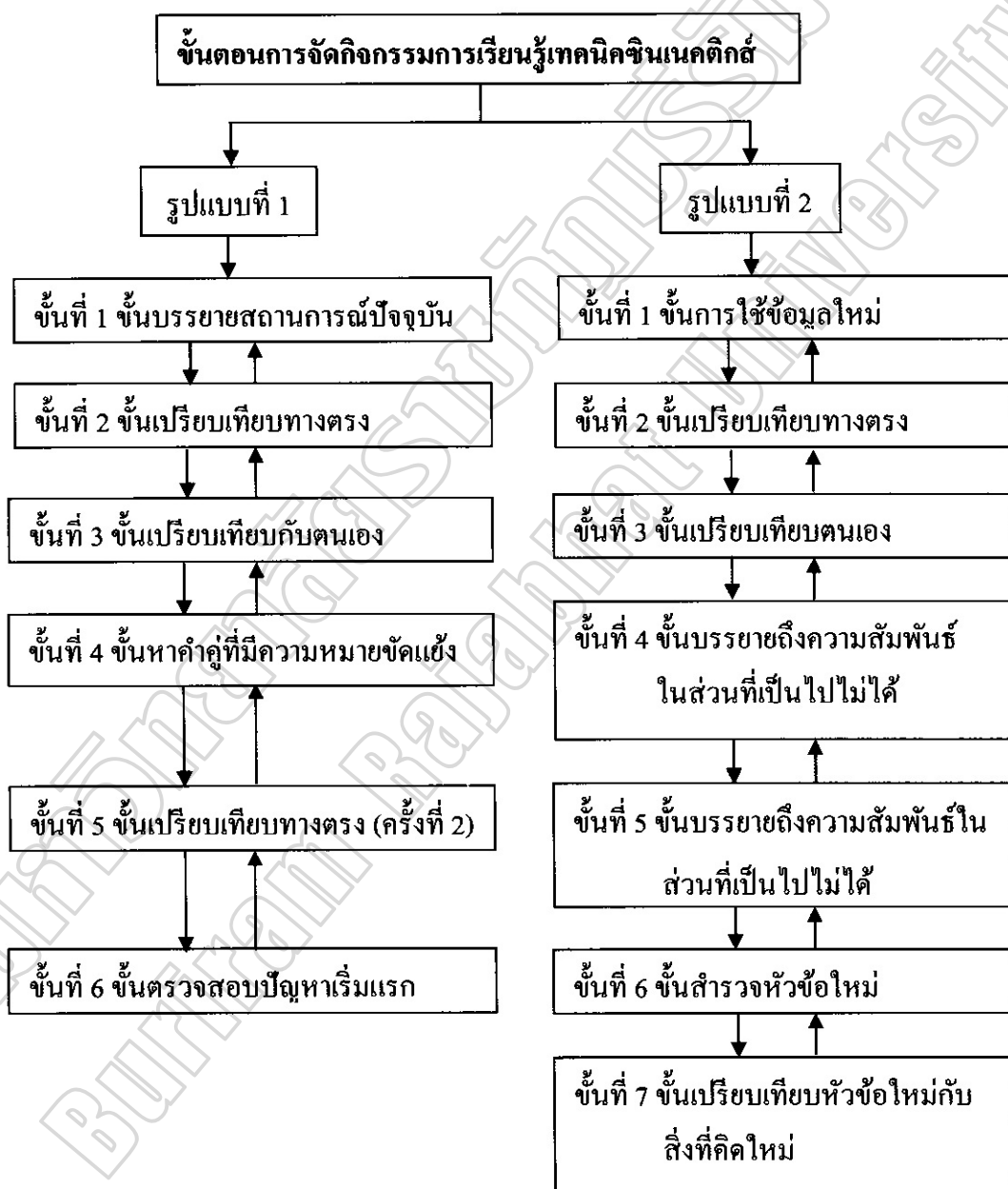
ขั้นที่ 4 ขั้นบรรยายถึงความสัมพันธ์ในส่วนที่เป็นไปได้ และอธิบายถึงการเปรียบเทียบ

ขั้นที่ 5 ขั้นบรรยายถึงความสัมพันธ์ในส่วนที่เป็นไปไม่ได้ และอธิบายว่าการเปรียบเทียบใช้ไม่ได้ในส่วนตัว

ขั้นที่ 6 ขั้นการสำรวจ ให้ผู้เรียนสำรวจหัวข้อใหม่ที่ต้องการศึกษาอีกครั้ง

ขั้นที่ 7 ขั้นการเปรียบเทียบระหว่างหัวข้อใหม่กับสิ่งที่คิดขึ้นมาด้วยตนเอง
และบรรยายถึงส่วนของสองสิ่งคล้ายกัน รวมทั้งส่วนการเปรียบเทียบใช้ไม่ได้

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิคชินเนคติกส์ ดังภาพประกอบ
2.3 (สุคนธ์ สิ้นรพานนท์ และคณะ. 2545 : 156)



ภาพประกอบ 2.3 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เทคนิคชินเนคติกส์
ข้อดีข้อจำกัดของเทคนิคชินเนคติกส์

ข้อดีของเทคนิคซินเนคติกส์

1. กิจกรรมนี้มีจุดเด่นที่การเปรียบเทียบระหว่างบทเรียนกับสิ่งอื่น ๆ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นบทเรียนในแง่มุมที่แตกต่างไปจากจุดเดิม ทำให้เกิดการสร้างสรรค์มิติใหม่ที่น่าสนใจ
2. เป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้คิดอย่างหลากหลายรูปแบบเกิดความคิดสร้างสรรค์
3. บรรยากาศการเรียนสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย เกิดความพึงพอใจทั้งผู้สอนและผู้เรียน
4. สร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มได้ช่วยกันระดมความคิด เพื่อให้ได้แนวคิดแปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา

ข้อจำกัดของเทคนิคซินเนคติกส์

1. เนื้อหาที่นำเอาเทคนิคซินเนคติกส์ใช้ ได้ผลคือเนื้อหาวิชา หัวข้อ หรือบทเรียนที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่แตกต่างไปจากสภาพความเป็นอยู่แบบเดิม
2. ผู้สอนควรเตรียมการสอนก่อนล่วงหน้าอย่างดี ผู้สอนต้องสามารถให้ตัวอย่างแนะนำผู้เรียนได้กรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถระดมความคิดออกมาได้ ซึ่งบางครั้งบรรยากาศการเรียนจะหยุดชะงัก

การเตรียมการสอนด้วยเทคนิคซินเนคติกส์ ครูผู้สอนจะต้องเตรียมการดังนี้

1. เตรียมเรื่องที่จะสอนด้วยเทคนิคซินเนคติกส์ สามารถนำไปใช้สอนในบทเรียนที่ต้องการให้ผู้สอนได้คิดพัฒนา หรือมองบทเรียนไปในแนวทางใหม่ รู้จักคิดเปรียบเทียบ สามารถนำไปใช้ได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. เตรียมสิ่งที่จะให้นักเรียนเปรียบเทียบ เป็นคู่ ๆ ประมาณ 5 คู่
3. เตรียมสิ่งที่จะสมมติให้นักเรียนเป็น ประมาณ 4-5 สิ่ง
4. เตรียมตัวอย่างคำ วลีใหม่ (คำที่เตรียมไว้อาจไม่ได้ใช้เลยแต่ครูจะต้องเตรียมไว้เพื่อช่วยแนะนำ)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์ มีผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
ผลทางตรง

1. ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. ผู้เรียนมีความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ มากขึ้น

ผลทางอ้อม

เมื่อใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบนี้หลาย ๆ ครั้ง ผู้เรียนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาต่าง ๆ ทำให้เกิดความพอใจอยากเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

ทศนา แหมมณี (2547 : 252) ได้ให้ขั้นตอนเทคนิคซินเนคติกส์ไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น ให้เขียน บรรยาย เล่า ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น ผู้เรียนทำงานนั้น ๆ ตามปกติที่เคยทำเสร็จแล้ว ให้เก็บผลไว้ก่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างอุปมาแบบตรง หรือเปรียบเทียบแบบตรง (Direct Analogy) เป็นขั้นที่ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เช่น ลูกบอลกับมะนาวเหมือน หรือต่างกันอย่างไร คำคู่ที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเปรียบเทียบหลาย ๆ คู่ และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างอุปมานุกลม หรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ (Personal Analogy) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกออกมา เช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้าจะรู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 4 ขั้นอุปมาคำคู่ขัดแย้ง (Compressed Conflict) เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำคำที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตนเอง เช่น ไฟเย็น น้ำผึ้งขม มัจจุราชสีน้ำผึ้ง เชื้อคนมี ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง เป็นขั้นที่ผู้เรียนอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ และเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่ เพื่อทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

ความพึงพอใจในการเรียน

ความหมายของความพึงพอใจ

นักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเรียนรู้ไว้ดังนี้

พงค์ หรรดา (2540 : 40-46) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก และเป็นสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ตลอดจนทำให้เกิดความพึงพอใจ มีความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่น มีขวัญกำลังใจในการทำงาน ความพึงพอใจเป็นผลที่เกิดจากทัศนคติหลายประการที่คนมีต่องานของเขา ต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มี ความสัมพันธ์กับงานต่อชีวิตของเขาโดยทั่วไป

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538 : 42 ; อ้างถึงใน วิมลพรรณ ดาวดาษ. 2550 : 39) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบของบุคคลแล้วตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

จากผลการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีความรู้สึกที่แตกต่างกัน อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ต่างกันด้วย เนื่องมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ

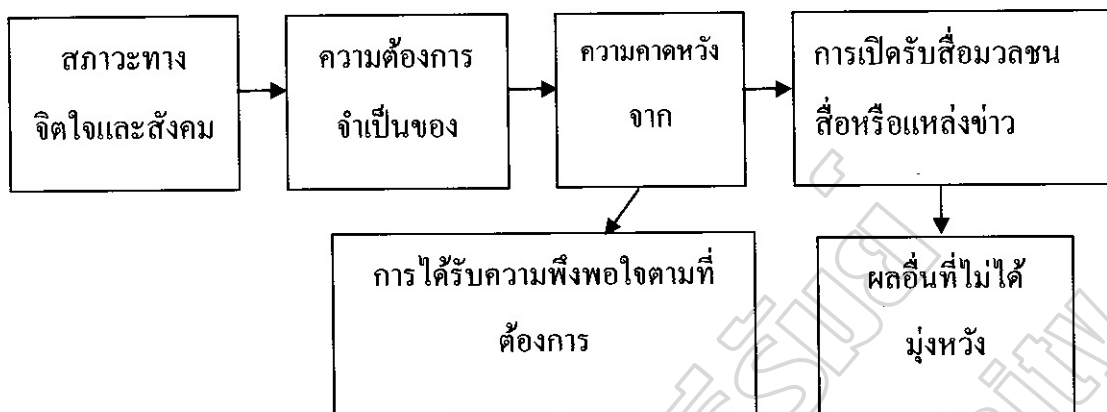
มาคชิน (Machines. 1993 : 290-291 ; อ้างถึงใน สุรัชย์ ชินโย. 2540 : 7) กล่าวถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่าเป็นสภาวะของอารมณ์ในทางบวกหรือพอใจอันจะเป็นผลมาจากการประเมินประสบการณ์ในงานของคน ๆ หนึ่ง และงานนั้นทำให้บุคคลได้รับความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

จากความหมายของความพึงพอใจในทัศนะของนักวิชาการต่างๆ ข้างต้น สรุปได้ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งเป็นสภาพความรู้สึกชอบ อิ่มเอิบใจ มีความสุขและต้องการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวมุ่งสู่ความสำเร็จ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ในการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตามการที่ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานนั้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการทำงานที่มีอยู่ การสร้างสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้งานนั้น ๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ได้มีนักการศึกษาสาขาต่าง ๆ ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานไว้ ดังนี้

แคทซ์ (Katz. 1983 : 163 ; อ้างถึงใน อรพิน จีรวฒนศิริ. 2541 : 19-20) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากสื่อ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับผู้บริโภค (Consumer) หรือผู้รับสาร (Receiver) โดยผู้รับสารจะอยู่ในฐานะเป็นผู้กระทำการเลือกใช้สื่อ (Active Selector of Media Communication) ซึ่งนับได้ว่า เป็นมุมมองที่แตกต่างไปจากทฤษฎีเดิมที่ไม่ให้ความสำคัญกับผู้รับสาร เพราะแต่เดิมผู้รับสารถูกมองว่าเป็นผู้ถูกกระทำ ดังนั้นสมมุติฐานของทฤษฎีการใช้ประโยชน์ของความพึงพอใจในการสื่อสาร เพราะท่ามกลางความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสอง มีปัจจัยด้านการใช้สื่อของผู้รับสารเข้ามาเป็นตัวแปรแทรกซ้อนของกระบวนการสื่อสาร แคทซ์ได้ทำการศึกษาและอธิบายเรื่องการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อ ดังภาพประกอบ 2.4 ความพึงพอใจที่นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ (Katz. 1983 : 163 ; อ้างถึงใน อรพิน จีรวฒนศิริ. 2541 : 19-20)



ภาพประกอบ 2.4 ความพึงพอใจที่นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ

ทั้งนี้ปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้รับสารซึ่งแคทซ์และคณะให้ความสนใจ คือ

1. สภาวะทางสังคมและลักษณะทางจิตวิทยาของผู้รับสาร (The Social and Psychological Origins)
2. ความต้องการ และความคาดหวังในการใช้สื่อของผู้รับสาร (Need and Expectation of the Mass Media)

ทั้งสองปัจจัยนำไปสู่พฤติกรรมกรเปิดรับของผู้รับสารที่แตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากความพึงพอใจที่แตกต่างกันและเนื่องจากทฤษฎีให้ความสนใจกับบทบาทของผู้รับสารว่าเป็นผู้เลือกใช้สื่อ ได้มีการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร (เช่น รายได้ การศึกษา) โดยทั้งสองปัจจัยนี้ได้รับการพิจารณาว่านำมาซึ่งเวลาว่างในการเปิดรับสื่อ ขณะเดียวกันสภาวะทางสังคมและจิตใจที่ต่างกัน ก่อให้มนุษย์มีความต้องการแตกต่างเป็นผลทำให้แต่ละคนคาดคะเนแนวสื่อประเภทเพื่อสนองตอบความพึงพอใจได้แตกต่างกันไปด้วย

สุรชัย ชินโย (2540 :10-13) กล่าวถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจูงใจได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow) คือ

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการอยากจะได้สิ่งอื่นต่อไปกระบวนการเช่นนี้ไม่มีที่สิ้นสุด
2. เมื่อมนุษย์มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับขั้นใด ก็จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลที่มีผลต่อการตอบสนองในขั้นนั้น ๆ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองพอแล้ว อิทธิพลนั้นจะหมดความหมาย
3. มนุษย์มีความจำเป็นขั้นตามลำดับจากขั้นต่ำไปหาขั้นสูง (Hierarchy of Needs)

ดังนี้

ขั้นต่ำสุด ความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย (The Physiological Needs) เป็นความต้องการด้านปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น อาหาร น้ำ อากาศ

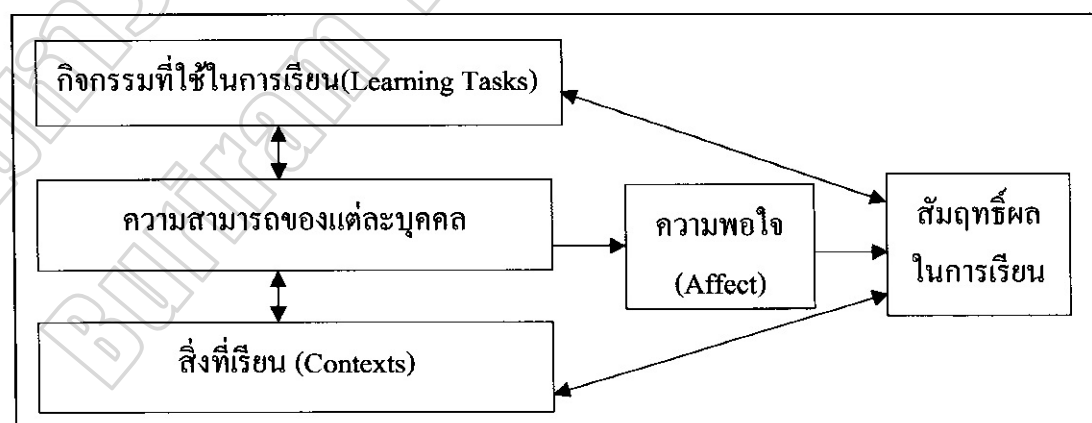
ขั้นที่สอง ความต้องการความปลอดภัย (The Safety Needs) เป็นความต้องการด้านความปลอดภัยไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ต่างก็ต้องการความรักความปลอดภัยด้วยกันทั้งสิ้น เช่น ความปลอดภัยในการทำงาน

ขั้นที่สาม ความต้องการความรัก (The Love Needs) บุคคลที่อยู่ในขั้นนี้จะมีความรู้สึกพยายามให้ได้มาซึ่งความรัก อาจลืมแม้แต่ความหิวในขณะที่ตนต้องการความรัก สิ่งต่างคือเรื่องเพศเป็นความต้องการทางร่างกาย แต่พฤติกรรมทางเรื่องเพศเกิดขึ้นจากความต้องการความรัก ซึ่งรวมไปถึงการให้ความรักและการรับรัก

ขั้นที่สี่ ความต้องการได้รับการยกย่อง (The Esteem Needs) มนุษย์ปรารถนาจะมีสภาพที่มั่นคงเพื่อเกียรติยศและการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ความต้องการได้รับการยกย่องรวมทั้งปรารถนาความสำเร็จที่จะดำรงชีวิตในโลกนี้ และปรารถนาชื่อเสียงหรือศักดิ์ศรีที่คนอื่นยอมรับและการได้รับความสนใจจากผู้อื่น การที่ตนเองเป็นบุคคลสำคัญในสายตาผู้อื่น

ขั้นที่ห้า ความต้องการการกระทำในสิ่งต่าง ๆ ที่พึงพอใจเป็นพิเศษด้วยตนเอง (The Needs for Self Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดที่จะทำในสิ่งที่อยากทำเป็นพิเศษ แสดงถึงความสามารถในการกระทำด้วยตนเองต่อเป้าหมายอันสูงส่งที่ตนกำหนดไว้

บัญชา อึ้งสกุล (2545 : 45-55) ได้เสนอรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความพอใจ และสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาไว้ ดังภาพประกอบ 2.5 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความพอใจและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษา



ภาพประกอบ 2.5 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติความพอใจและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษา

จากแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจจะเห็นได้ว่ามนุษย์สภาวะความต้องการ ทางด้านจิตใจ ด้านสังคม ความคาดหวัง ตั้งแต่ขั้นต่ำไปหาขั้นสูงสุด เช่น ความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย ความปลอดภัย ต้องการความรัก ต้องการได้รับการยกย่อง และต้องการจะกระทำสิ่งใด ๆ ที่ตนพึงพอใจเป็นพิเศษดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางภาษาจึงต้องจัดกิจกรรม เนื้อหา ให้สัมพันธ์กับความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนในที่สุด

การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจมีการแบ่งแบบการวัด ดังนี้

พงศ์ หรดา (2540 : 40-62) ได้แบ่งการวัดความพึงพอใจ ดังนี้

1. การแบ่งแบบการวัดออกตามลักษณะข้อความที่ถาม

1.1 แบบสำรวจแบบปรนัย (Descriptive Surveys) เป็นแบบวัดที่มีคำถาม และคำตอบให้เลือกตอบ โดยผู้ที่ตอบเลือกคำตอบตามความคิดเห็นและความรู้สึก ข้อมูลที่ได้รับสามารถวิเคราะห์ด้วยเชิงปริมาณ

1.2 แบบสำรวจเชิงพรรณนา (Descriptive Surveys) เป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบตอบด้วยคำพูด และข้อเขียน เป็นแบบสัมภาษณ์หรือคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบคำถาม ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

2. การแบ่งแบบวัดความพึงพอใจตามคุณลักษณะของงาน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ

2.1 แบบวัดความพึงพอใจงานทั่วไป เป็นแบบวัดที่วัดความพึงพอใจของบุคคลที่มีความพึงพอใจกับงานที่ทำอยู่ในหน่วยงาน

2.2 แบบวัดความพึงพอใจเฉพาะที่เกี่ยวกับงาน ลักษณะของแบบวัดนี้เป็นการวัดความพึงพอใจในงานแต่ละด้าน

วิธีการวัดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเกิดขึ้นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบกับระดับความรู้สึกรู้สึกของนักเรียน เพราะความพึงพอใจเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก การวัดจึงวัดจากภาพ แรงงูใจ การรับรู้ แต่มีข้อแตกต่างที่การตีความ และวิธีการเฉพาะบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องประสบการณ์และปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งได้นักวิชาการได้เสนอวิธีการวัดไว้ ดังนี้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2536 : 3-4 ; อ้างถึงใน วิมลพรรณ ดาวดาษ. 2550 : 42-43) ได้เสนอวิธีการวัดไว้ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นการวัด โดยการสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก

ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วนำข้อมูลไปอนุมานว่า บุคคลนั้นมีเจตคติต่อสิ่งนั้นๆ อย่างๆ

2. การรายงานตนเอง (Self-Report) เป็นการวัดโดยให้บุคคลเล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นออกมา จากการเล่านี้สามารถที่กำหนดค่าการให้คะแนนความพอใจได้

3. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการซักถามกลุ่มบุคคลที่ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษา แต่บางครั้งอาจไม่ได้ความจริงตามที่คาดหวังไว้ เพราะบุคคลที่ใช้เป็นตัวอย่างอาจไม่ยอมเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริง

4. เทคนิคจินตนาการ (Projective Techniques) วิธีนี้ใช้สถานการณ์หลายอย่างไปเร้าผู้ตอบ เมื่อผู้ตอบเห็นสถานการณ์แปลก ๆ ก็เกิดจินตนาการออกมาแล้วนำมาตีความหมายจากการตอบ ๆ นั้น ก็พอวัดเจตคติได้ว่าพอใจหรือไม่

5. วิธีการวัดทางสรีระ คือ ใช้เครื่องมือเพื่อสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของร่างกาย การวัดทางสรีระนี้ สามารถทำได้โดยการวัดความต้านกระแสไฟฟ้าทางผิวหนัง ขยายของลูกนัยน์ตา การวัดฮอร์โมนบางชนิด

6. การใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายวิธีหนึ่ง

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นการวัดความพึงพอใจมีหลายวิธี จะใช้วิธีใดวัดขึ้นอยู่กับความสะดวก ความเหมาะสม ตลอดจนความมุ่งหมายของการวัด จึงจะส่งผลให้การวัดมีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือ สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวัดความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้เทคนิคซินเนคติกส์ เพื่อส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยแบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้ อุไร วุฒิสิริ (2541 : 88) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการทำแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ที่มีต่อความสามารถทางการเขียนสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีผลงานการเขียนในด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านวิธีการเขียน ด้านการใช้ภาษา และด้านกลไกการเขียนอยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนมีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฉวีวรรณ พิเศษสุทธิกุล (2543 : 53) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรื่องของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบซินเนคติกส์ กับการสอนตามคู่มือครูของกรมวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรื่องของผู้เรียน ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบชินเนคติกส์ ปรากฏว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรื่องของผู้เรียนด้วยคู่มือครูของกรมวิชาการ ปรากฏว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรทิพย์ ประการแก้ว (2543 : 45-48) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ชินเนคติกส์ช่วยสร้างความคิดในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าความคิดในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังได้รับการสอน โดยการใช้ชินเนคติกส์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดเกี่ยวกับความสามารถในการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิภาจดี วิภาวิน (2543 : 61) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสอนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สื่อผสมผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้สื่อผสมมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดเห็นที่มีต่อสื่อการเรียน โดยใช้สื่อผสมในระดับคิดเป็นร้อยละ 96.35 นักเรียนรู้สึกชอบและต้องการให้นำกลับมาใช้ป็นสื่อการสอนอีก นักเรียนมีความสนุกสนานกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและสนใจอยากเรียนต่อไปมากขึ้น

สุทิสรา อุทัยคุปต์ (2543 : 33) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อในการสอนเขียนสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนสร้างสรรค์โดยใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อการสอนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่าความสามารถทางการเขียนสร้างสรรค์สูงขึ้น

กชกร สารราษฎร์ (2544 : 55) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างวิชาวาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างวิชาวาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยรูปแบบการสอนชินเนคติกส์มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามแบบคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์ (2544 : 44) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของวิธีระดมสมอง และชินเนคติกส์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบวรนิเวศ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภายหลังจากใช้วิธีชินเนคติกส์ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ไม่แตกต่างกัน

ณภัทฐ สระประเทศ (2544 : 71) ได้สร้างชุดการสอนทักษะการเขียนสร้างสรรค์ วิชาภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ชุดการสอนทักษะการเขียนสร้างสรรค์ แผนการสอน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า ชุดสอนทักษะการเขียนสร้างสรรค์วิชาภาษาไทยที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 90.45/93.82 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนทักษะการเขียนสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จินตนา กุ๋ขาว (2547 : 64) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการอ่าน ในการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลำสาละ (ราษฎร์บำรุง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องสะพานดวงดาวและรำลึกถึงศรีปราชญ์ อยู่ในเกณฑ์ 80/80 ซึ่งแสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 MAT มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.71-90.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 MAT สามารถช่วยให้นักเรียนมีทักษะการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้สูงกว่าเกณฑ์ และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทัศนียา แก้วคงขำ (2547 : 85) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเขียนสะกดคำภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนสะกดคำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนท่าปลาอนุสรณ์ 1 อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยชุดกิจกรรมการเขียนสะกดคำภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 ชุด มีค่าความเชื่อมั่น 0.99 แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 83.70/91.30 นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเขียนสะกดคำภาษาไทยในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

พวงเพชร เอี่ยมภูงา (2547 : 79-83) ได้ศึกษาแผนการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยโครงการ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการเรียนรู้ เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยโครงการ จำนวน 5 แผน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานระหว่างเรียน แบบประเมินโครงการ แบบประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ แบบสอบถามความ

พึงพอใจของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยโครงการ ด้านทักษะปฏิบัติโครงการอยู่ในระดับดี และมีความพึงพอใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด

สุรัตน์ จรัสแก้ว (2549 : 102) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนชุมชนภูเกล้าข้างถนนพรพิทยาคาร จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการฝึกคิดวิเคราะห์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกกิจกรรมการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ความสัมพันธ์ระหว่าง E_1/E_2 เท่ากับ 81.45/80.26 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หลังการใช้ชุดกิจกรรมการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังใช้ชุดกิจกรรมฝึกการคิดวิเคราะห์นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าการฝึกคิดวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องในกระบวนการเรียนการสอน การมีปฏิสัมพันธ์และการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านการคิดและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สุภาพ ช่างสอน (2549 : 116-117) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการสอนภาษาไทย ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์ เพื่อสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองหึ่ง ปีการศึกษา 2548 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำนวน 23 คน ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการสอนภาษาไทยตามรูปแบบซินเนคติกส์ที่ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นเปรียบเทียบสิ่งที่คุ้นเคย ขั้นเปรียบเทียบกับตนเอง ขั้นสร้างและอธิบายคำที่มีความหมายขัดแย้งกัน ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน ขั้นชื่นชมผลงาน นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบซินเนคติกส์ มีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จำนงค์ อักษร (2550 : 76-77) ได้ศึกษาผลการสอนโดยใช้วิธีซินเนคติกส์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์ ในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนบ้านบ่อดินสอพอง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แผนการสอนแบบซินเนคติกส์ แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เกี่ยวกับคำ วลี ประโยค ในวิชาภาษาไทย จำนวน 30 ข้อ และเรียงความ

1 ฉบับ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบซินเนคติกส์ในวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการเขียนคำ วลี ประโยค ในเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เดือนใจ ทรงกำพล (2550 : 90) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสร้างสรรค์ และเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ส่วนเจตคติที่มีต่อการเรียนรู้ของกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์กับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติไม่แตกต่างกัน

นันทนา ธิลาชัย (2550 : 108-109) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วยขั้นตอนการกระตุ้นก่อนเขียน การยกร่างข้อเขียน การเรียบเรียงเรื่องราว การปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ การเรียบเรียงและการตรวจทานงานเขียนและการจัดข้อเขียนให้สมบูรณ์ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พวงเพ็ญ พาสุริยันต์ (2551 : 50-52) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้ชุดกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการกระตุ้นจินตนาการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการกระตุ้นจินตนาการ ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลความคิดเห็นของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ด้วยการกระตุ้นจินตนาการ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ ไคลเนอร์ (Kleiner. 1991: Abstract ; อ้างถึงใน สุภาพ ช่างสอน. 2543 : 29) ได้ศึกษาเรื่องผลของการฝึกใช้ซินเนคติกส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ โดยทดลองกับนักเรียนระดับ 4 และระดับ 5 จำนวน 58 คน การทดลองแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มทดลองใช้ซินเนคติกส์ในการเรียนรู้เนื้อหา และกลุ่มควบคุมการเรียนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองสามารถอธิบายโน้ตสั้นทางวิทยาศาสตร์ได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้พบว่าซินเนคติกส์ทำให้นักเรียนเพิ่มพูนความรู้ด้านคำศัพท์ ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์

ในห้องเรียนและช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนได้เป็นอย่างดี ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ฮุลเลย์ (Hulley, 1999 : 2352-A) ได้ศึกษาชุดการสอนที่รวมระหว่างการศึกษาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษาที่ใช้สอนในระดับเกรด 5 ในรัฐมิสซิสซิปปี (Mississippi State) และให้ครูออกแบบแผนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษารวมกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในรัฐมิสซิสซิปปีเกรด 5 จำนวน 15 คน เรียนทั้งหมด 45 บท แต่ละบทประกอบด้วยจุดประสงค์ สื่ออุปกรณ์ การดำเนินการ และการประเมินผลสำหรับครู และครูจะสร้างแผนการสอนที่ตอบสนองหลักสูตรในโรงเรียน โดยใช้ชุดการสอน เป็นแผนการสอนที่บูรณาการ ผลการศึกษาพบว่าการใช้ชุดการสอน มีประสิทธิภาพสามารถขยายผลไปยังหลักสูตรของตน

วิลเลียม (William, 1999 : 40-62) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดเรื่องจำนวนการตัดสินใจ ด้วยการทดลองวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคิดในใจของนักเรียนเกรด 8 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 8 จำนวน 413 โดยแบ่งกลุ่มทดลอง 183 คน กลุ่มควบคุม 230 คน และครูเข้าร่วมในการศึกษา 6 คน กลุ่มทดลองใช้ชุดการสอนจำนวน 83 บทเรียนเรื่องจำนวน กลุ่มควบคุมใช้การสอนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการตัดสินใจ โดยวัดก่อนเรียนและหลังเรียนทั้งสองกลุ่มและแบบสัมภาษณ์กระบวนการคิดของนักเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 9 คน โดยสัมภาษณ์ทั้งก่อนและหลังการทดลอง ผลการศึกษาพบว่าความคิดด้านการตัดสินใจแตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มทดลอง พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยในกระบวนการคิดในใจของนักเรียนก่อนและหลังการสอน โดยใช้ชุดการสอน

แอนดริว (Andrew, 1996 ; อ้างถึงใน จุติมา นาควรรณ, 2544 : 53) ได้ศึกษาการเขียนเรื่องสั้น การศึกษารายกรณีนักเรียนเกรด 12 จำนวน 2 คน ในโรงเรียนศิลปะแห่งหนึ่ง ที่เรียนวิชาการเขียนสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นวิชาที่สำคัญวิชาหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแห่งนี้ ผลการศึกษาพบว่า การจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นส่งผลต่อการสร้างสรรค์มากกว่ากระบวนการเรียนการสอนของครูผู้สอน

พาร์ดโลว์ (Pardlow, 2003 : 2871-A) ได้ศึกษาเชิงพรรณนาในเรื่องเกี่ยวกับการใช้วิธีการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการสอนวิชาการประพันธ์ โดยใช้ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาปีที่ 1 เครื่องมือได้แก่ แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สามารถช่วยในการส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยพัฒนาทักษะความสามารถด้านการเขียน

ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดการเรียนการสอนด้านการเขียนสร้างสรรค์มีผลกระทบต่อผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมากและชอบเก็บตัวเงียบอยู่คนเดียวมากกว่าหลักสูตรการประพันธ์แบบเดิม

คีย์ (Keyes. 2006 : 2035-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบมุมมองหลายมิติในวรรณคดีและการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในห้องเรียนที่เรียนศิลปะการใช้ภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบชินเนคติกส์วิเคราะห์วรรณกรรมและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ เปรียบเทียบจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เขียนเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบการบรรยาย การเล่าเรื่อง โดยมุ่งเน้นในการคิดเชิงอุปมาที่แปลกใหม่ ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนและครูมีทัศนคติที่ดีต่อรูปแบบชินเนคติกส์เป็นกลยุทธ์ในการคิด การอุปมาที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการเรียนการสอน โดยเฉพาะห้องเรียนที่เรียนศิลปะการใช้ภาษาอังกฤษ และกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงการสร้างความรู้ใหม่จากบริบทของการเล่าเรื่องคำนึงถึงการสร้างสิ่งใหม่กับถ้อยคำเดิม การแบ่งปันประสบการณ์ นำไปพัฒนาด้านวิชาชีพและเป็นแนวทางให้ครูนำไปวิเคราะห์เนื้อหาพัฒนาการเรียนการสอน และผู้ที่ผลิตหลักสูตรได้นำไปวิเคราะห์พัฒนาหลักสูตร

แคนเด (Candace. 2007 : 102-115) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีความผิดปกติทางอารมณ์และพฤติกรรม มีอายุระหว่าง 11-16 ปี จำนวน 22 คน ในย่านชานเมืองของสถานศึกษาของรัฐแมริแลนด์ ชุดการสอนรวมวิธีสังเกตและการสนับสนุนการเรียน คือ ก) การเรียนการสอนในบริบท ข) การใช้การสืบสวนสอบสวน ค) การใช้บัตรคิวและ ง) เทคนิคการตรวจสอบด้วยตนเองสำหรับพฤติกรรมและผลการเรียน รวมทั้งการสอนเสริมทักษะวิชาบังคับก่อนใช้ชุดการสอน ผลการศึกษานักเรียน มีพัฒนาการทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สามารถเชื่อมโยงความรู้กับการเรียนในจุดประสงค์ใกล้เคียงกัน ดังนั้นการวิจัยอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนมัธยมศึกษา ที่มีความผิดปกติทางอารมณ์และพฤติกรรม ชุดการเรียนการสอนทางสังเกตการสนับสนุนนี้ อาจทำให้ประสิทธิภาพการเรียนคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนสูงขึ้น

พาลตาซิง (Paltasingh. 2008 : Abstract) ได้ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบชินเนคติกส์กับวิธีการสอนแบบดั้งเดิม เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษา ระดับ 9 จำนวน 120 คน จากโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนสตรีในโอริยา ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองบันปูร์ของคุร์ดา อำเภอโอริสาจำนวน 2 โรงเรียน เป็นนักเรียนหญิง 64 คนและนักเรียนชาย 54 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่มทั้ง 2 โรงเรียน คือกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมสอนด้วยวิธีสอนแบบดั้งเดิม กลุ่มทดลองสอนด้วยรูปแบบชินเนคติกส์ ใช้เวลา

ในการทดลอง 20 สัปดาห์ โดยการใช้แบบทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวชี้วัดความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น ความริเริ่ม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ค่า t คะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียนของกลุ่มควบคุม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มทดลอง ค่า t คะแนนทดสอบหลังเรียน ความคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่น ความริเริ่ม มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ยังพบว่าค่า t ระหว่างทดสอบหลังเรียนและคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลองในนักเรียนหญิงแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนนักเรียนเด็กชายแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ผลการเปรียบเทียบรูปแบบชินเนคติกส์กับวิธีการสอนดั้งเดิมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มทดลองที่สอนด้วยรูปแบบชินเนคติกส์ มีความก้าวหน้าทางความคิดสร้างสรรค์ในวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอนโดยวิธีแบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.01

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการเขียนเชิงสร้างสรรค์สรุปได้ว่าการจะพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้ได้ผลดีนั้น จะต้องได้รับการฝึกความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ การสอนโดยใช้รูปแบบชินเนคติกส์ให้แก่ผู้เรียนและให้อิสระในการแสดงออกทางการอ่าน การเขียน การพูด และการจินตนาการ รวมไปถึงการให้ความเป็นกันเอง การกระตุ้นให้แสดงออกและการยอมรับฟังความคิดเห็น เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชินเนคติกส์ทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวในข้างต้น พบว่าชินเนคติกส์มีส่วนช่วยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพิ่มพูนความรู้และสร้างบรรยากาศในการเรียนได้ดีด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้เทคนิคชินเนคติกส์ว่า น่าจะช่วยส่งผลต่อการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้